

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Markéta Laštovičková

**Některé zvláštní způsoby dokazování a kriminalistické způsoby
jejich provedení**

Diplomová práce

Olomouc 2011

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Některé zvláštní způsoby dokazování a kriminalistické způsoby jejich provedení* vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.“

V Olomouci dne

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala svému vedoucímu diplomové práce panu profesorovi JUDr. Ing. Viktoru Poradovi, DrSc., dr.h.c. za odborné vedení, cenné rady a připomínky při psaní této diplomové práce.

Obsah

1. Úvod	6
2. Obecné otázky dokazování	8
2.1 Dokazování v trestním řízení	8
2.2 Základní pojmy	10
2.2.1 Předmět dokazování	10
2.2.2 Důkaz a důkazní prostředek	10
2.2.3 Pramen důkazů	11
2.2.4 Druhy důkazů	11
2.3 Základní zásady dokazování	12
2.3.1 Presumpce nevinny	12
2.3.2 Zásada vyhledávací	13
2.3.3 Zásada zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností	13
2.3.4 Zásada volného hodnocení důkazů	13
2.3.5 Zásada ústnosti	14
2.3.6 Zásada bezprostřednosti	14
3. Vydělování informací z kriminalistických stop	15
3.1 Kriminalistické stopy	15
3.2 Druhy kriminalistických stop	16
3.2.1 Paměťové stopy	16
3.2.2 Materiální stopy	17
3.3 Vydělování informací z kriminalistických stop	18
3.4 Kriminalisticko-taktické metody kriminalistické praxe	19
3.5 Podmínky uplatňování výsledků metod v trestním řízení	20
4. Operativně pátrací prostředky	21
4.1 Operativně pátrací činnost	21
4.2 Novela č. 265/2001 Sb.	22
4.3 Kriminalisticko-taktické zásady použití	23
4.4 Operativně pátrací prostředky obecně	24
4.5 Předstíraný převod	27
4.5.1 Pojem a předmět předstíraného převodu	27
4.5.2 Povolení k předstíranému převodu	29
4.5.3 Záznam o předstíraném převodu	30
4.5.4 Předstíraný převod v praxi	30
4.6 Sledování osob a věcí	31
4.6.1 Pojem sledování osob a věcí	31
4.6.2 Povolení ke sledování osob a věcí	33
4.6.3 Záznam o sledování osob a věcí	35

4.6.4 Sledování osob a věcí v praxi	36
4.7 Použití agenta.....	36
4.7.1 Pojem použití agenta	36
4.7.2 Povolení k použití agenta	37
4.7.3 Osoba agenta.....	38
4.7.4 Utajení a ochrana agenta.....	40
4.7.5 Použití agenta v praxi.....	41
4.7.6 Problém policejní provokace a agent provokatér.....	42
5. Podpůrné operativně pátrací prostředky	44
5.1 Informátor	44
5.2 Krycí prostředky.....	45
5.3 Zabezpečovací technika.....	46
5.4 Zvláštní finanční prostředky.....	46
6. Závěr	47
7. Seznam použité literatury.....	49

1. Úvod

Téma této diplomové práce je „Některé zvláštní způsoby dokazování a kriminalistické způsoby jejich provedení“. Cílem práce je představit základní instituty a vysvětlit jednotlivé zvláštní způsoby dokazování. Stěžejní část práce je věnována operativně pátracím prostředkům, které jsou vymezeny v zákoně č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jako TrŘ), ve znění pozdějších předpisů v § 158b až 158f. Jsem si samozřejmě vědoma toho, že existují i další zvláštní způsoby dokazování jako konfrontace, rekognice, vyšetřovací pokus, rekonstrukce a prověrka na místě, které jsou taktéž upraveny v TrŘ, ale díky jejich velkému rozsahu a právní úpravě jim v diplomové práci prostor věnován nebude. Tato oblast patří bezesporu do tématu jiné diplomové práce.

Vzhledem k tomu, že postupy při provádění operativně pátracích prostředků jsou většinou utajeny a zpřístupněny jenom pro interní použití, jsou pro práci z hlediska literatury stěžejní právnické učebnice trestního práva procesního, kriminalistiky, komentáře k trestnímu řádu a k zákonu o Policii České republiky. Mezi podstatné zdroje informací patří i odborné časopisy jako je Kriminalistika, Kriminalistický sborník, Trestní právo apod. a také pokyn obecné povahy o trestním řízení nejvyššího státního zástupce číslo 8/2009, který mimo jiné obsahuje i úpravu postupu před zahájením trestního stíhání a tedy i otázky používání operativně pátracích prostředků v souvislosti s osobou státního zástupce.

Úvodní kapitoly práce jsou věnovány oblasti dokazování, jsou zde nastoleny základní pojmy dokazování a základní zásady dokazování. Dokazování je do práce začleněno kvůli tomu, že operativně pátrací prostředky slouží k tomu, aby byly náležitě zjištěny informace, díky kterým bude možno objasnit trestný čin, případně předejít trestnému činu a také odhalit pachatele činu. Dokazování tak úzce navazuje na provádění operativně pátracích prostředků.

Na dalších stranách práce je uvedena problematika vydělování informací z kriminalistických stop. Daná kapitola se věnuje základním pojmům jako kriminalistická stopa, dělení stop, základní metody kriminalistické praxe atd. Kriminalistika se zabývá i tím, jak opatřit relevantní důkazy pro objasnění trestné činnosti, jak tyto důkazy zachytit a zdokumentovat. Aby však zjištěné informace mohly být v řízení použity, je potřeba provést jejich dekodování a zpřístupnění orgánům činným v trestním řízení.

Hlavní část diplomové práce tvoří operativně pátrací prostředky. Zde je třeba představit novelu č. 265/2001 Sb., která nabyla účinnosti dne 1. ledna 2002. Novela přinesla změnu v právním zakotvení operativně pátracích prostředků. Před účinností novely byly

upraveny v zákoně č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Od 1. ledna 2002 se však úprava přenesla do ustanovení § 158b až 158f TrŘ. Po obecném vymezení operativně pátrací činnosti a operativně pátracích prostředků jsou rozebrány jednotlivé operativně pátrací prostředky. Každému jednotlivému prostředku je věnována samostatná podkapitola. Daný operativně pátrací prostředek je nejprve představen obecně, poté následují podmínky a okolnosti vydání povolení k provádění daného prostředku a úprava záznamu o provedení. Závěr každé podkapitoly je věnován provádění operativně pátracího prostředku v praxi. V případě použití agenta je přidána problematika osoby agenta a jeho ochrany.

S operativně pátracími prostředky úzce souvisejí i podpůrné operativně pátrací prostředky, které jsou v současné době upraveny v § 72 až 77 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky (dále jako ZoP), ve znění pozdějších předpisů. Informace o provádění těchto prostředků jsou upraveny v interním aktu řízení Policie České republiky, a proto jsou představeny jenom stručně.

Pokud by měla tato diplomová práce být dále rozpracována například pro obhajobu rigorózní práce, bylo by potřeba se více zabírat problémem praktického využívání operativně pátracích prostředků ale také komplikacemi a obtížemi při provádění. Případně by též mohl být nastolen problém výuky a vzdělávání agentů a lepší a dokonalejší ochrana jejich osobnosti. Nemyslím si však, že vzhledem k utajení celé oblasti a ke zveřejňování rigorózních prací by mi tyto údaje byly pro zpracování poskytnuty. Proto by v rámci dalšího rozšíření mohlo dojít k rozpracování právní úpravy operativně pátracích prostředků a nové úpravy podpůrných operativně pátracích prostředků, která je dle mého názoru nedostačující.

Diplomová práce vychází ze stavu účinného k 1. listopadu 2010 a z hlediska místní působnosti se věnuje úpravě na území České republiky.

2. Obecné otázky dokazování

Tématem této diplomové práce není představit problematiku dokazování, ale vymezit oblast zvláštních způsobů dokazování (jejich provedení, zakotvení v právních předpisech i případné mezery v právní úpravě a další otázky), proto bude této části kapitoly věnován jen nepatrný rozsah vzhledem k celému zbytku diplomové práce. Přesto pokládám za nezbytné věnovat se výkladu základních pojmů dokazování na začátku práce, protože tato oblast úzce navazuje na provádění operativně pátracích prostředků, které budou tvořit stěžejní část práce.

2.1 Dokazování v trestním řízení

Dokazování je obecně upraveno v zákoně č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, a to v hlavě páté. Prolíná se však téměř celým trestním řádem, např. některé zásady dokazování jsou vymezeny v hlavě první v § 2 TrŘ mezi základními zásadami trestního řízení, důležitým pro dokazování je také § 12 TrŘ, kde jsou upraveny základní pojmy, které mají vztah i k dokazování, existují i ustanovení, která se týkají jednotlivých fází soudního řízení a která mají význam i pro dokazování.¹ „Po novelizaci trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb. s dokazováním úzce souvisí i operativně pátrací prostředky, jejichž okruh a podmínky použití citovaná novela začlenila do trestního řádu do ustanovení § 158b až § 158f, v zákoně o Policii České republiky je pak obsažena právní úprava oprávnění k používání podpůrných operativně pátracích prostředků“.²

Dokazování slouží k tomu, aby bylo zjištěno, zda se skutek stal, zda toto jednání naplňuje znaky trestného činu a kdo tento skutek spáchal. Jedná se však o skutek, který se stal v minulosti a tak nebyly orgány činné v trestním řízení schopny toto jednání skutečně a reálně pozorovat. Jedinou možností, jak tedy mohou o skutku rozhodnout, je pomocí dokazování.³ Dokazování tedy můžeme definovat jako „trestním řádem vymezený postup orgánů činných v trestním řízení, jehož smyslem je poznání skutkových okolností důležitých pro jejich další postup a v konečné fázi i pro rozhodnutí“.⁴

Novelou zákona č. 265/2001 Sb. bylo těžiště dokazování přesunuto do hlavního líčení, ale i přesto procesně začíná dokazování již v přípravném řízení. Došlo k tomu, že sice v rámci

---

¹ např. úprava neodkladného a neopakovatelného úkonu spočívající ve výsledku svědka nebo reknoci před zahájením trestního stíhání dle § 158a TrŘ, jako důkaz lze použít dle § 158b odst. 3 i zvukové, obrazové a jiné záznamy získané při použití operativně pátracích prostředků způsobem odpovídající ustanovením TrŘ, ustanovení § 158 odst. 3 písm. b) – f) TrŘ a mnohá další.

² ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář-I.díl.* 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2002, s. 558 (§ 89 TrŘ).

³ HEJDA, Jan a kol. *Základy kriminalistiky a trestního práva.* Praha: Nakladatelství Oeconomica, 2003, s. 219.

⁴ MUSIL, Jan a kol. *Kurz trestního práva: Trestní právo procesní.* 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2003, s. 373.

přípravného řízení byla možnost dokazování zúžena, ale na druhou stranu je zde možnost, aby některé důkazy, které byly získány operativně pátrací činností nebo neodkladnými a neopakovatelnými úkony, mohly být provedeny před zahájením trestního stíhání.⁵ Operativně pátrací prostředky tak tvoří určitou výjimku z provádění důkazů v hlavním líčení. Podle Pavla Kroulíka a Marie Mladové je přípravné řízení předběžným a přípravným stadiem před hlavním líčením, je svým určitým způsobem nezastupitelné a to díky tomu, že se zde shromažďují první informace a poznatky o spáchaném skutku. Přípravné řízení slouží k tomu, aby byly shromažďovány potencionální důkazy, které budou provedeny až v rámci hlavního líčení před soudem.⁶

„Dokazování jako procesní činnost velmi úzce souvisí s kriminalistikou, která vypracovává postupy k odhalování, předcházení a vyšetřování trestné činnosti, aplikuje poznatky přírodních a technických věd za účelem jejich využití v boji se zločinem. Kriminalistické postupy a metody se přímo projevují při vyhledávání, zajišťování a využití různých důkazních prostředků“.⁷ Velké množství kriminalistických metod tak může sloužit jako důkaz i přesto, že nebude v TrŘ upraven postup při provádění tohoto úkonu. Z § 89 odst. 2 TrŘ vyplývá, že za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci. Trestní řád neobsahuje taxativní, ale demonstrativní výčet důkazů a je tedy zřejmé, že za důkaz může být považováno vše, co určitým způsobem přispěje k objasnění okolností, které je třeba dokazovat dle § 89 odst. 1 TrŘ. Trestním řádem není například upravena problematika pachových stop⁸ a přece je tento úkon považován za důkaz. Na druhou stranu je judikaturou soudu z důkazů vyloučen např. záznam o vyšetření na detektoru lži.⁹ Domnívám se, že právní úprava založená na základě demonstrativního výčtu je zcela postačující. Je třeba přihlížet k tomu, že za důkaz může sloužit opravdu vše, co má výpovědní hodnotu, co může přispět k objasnění věci. Kdyby tedy úprava byla taxativní, bylo by naprosto jisté, že tento výčet by byl neúplný a vzhledem k technickému pokroku a vývoji by byla spousta prostředků

⁵ MUSIL, Jan a kol. *Kurz trestního práva: Trestní právo procesní*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2003, s. 374.

⁶ KROULÍK, Pavel, MLÁDOVÁ, Marie. *Novely. Kriminalistický sborník*, 2002, roč. XLVI, č. 1, s. 38.

⁷ MUSIL, Jan a kol. *Kurz trestního práva: Trestní právo procesní*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2003, s. 375.

⁸ K pachovým stopám se vyjádřil Ústavní soud např. ve svém nálezu ze dne 4. března. 1998, sp. zn. I.ÚS 394/97 kde uvedl že: „nezpochybňuje obecnou věrohodnost samotného důkazu pachovou zkouškou (přestože tento důkaz v teorii i v praxi trestního řízení nebývá přijímán jednoznačně a bezvýhradně); na základě tohoto důkazu je však možno pouze dospět k závěru, že stěžovatel se v blíže neurčené době s největší pravděpodobností v bytě poškozeného nacházel, nelze z něj však jednoznačně a bez důvodných pochybností dovodit, že právě stěžovatel se dopustil trestného činu, za který byl trestně stíhán a později i odsouzen“. Ústavní soud zde připouští použití pachové stopy za důkaz a to za důkaz nepřímý.

⁹ Ústavní soud v nálezu ze dne 21. května 1996, sp. zn. I.ÚS 32/95 cituje rozhodnutí Vrchního soudu „(...)“, že tato otázka výslovně v zákoně řešena není, avšak soud sám zaujal již v předchozích rozhodnutích negativní stanovisko. Jedno z nich bylo publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu České republiky pod č. 8/1993, podle něhož výsledky vyšetření na detektoru lži nemůže soud použít jako důkaz při rozhodování v trestní věci“.

opomenuta. Muselo by docházet k častým změnám tohoto výčtu, což by z hlediska právní jistoty nebylo zrovna optimální a ideální pro právní vědomí společnosti.

2.2 Základní pojmy

V daném oddílu je třeba přiblížit pojmy, které úzce souvisí s dokazováním a se kterými trestní řád pracuje. Samotný pojem dokazování byl již objasněn v předchozí kapitole, a proto zde bude věnován prostor pojům: předmět dokazování, důkaz, důkazní prostředek, pramen důkazu a druhy důkazů. Jednotlivé důkazní prostředky vysvětleny nebudou, protože tato problematika by zcela jistě patřila do tématu jiné diplomové práce. O operativně pátracích prostředcích a podpůrných operativně pátracích prostředcích bude pojednáno až v následujících kapitolách. Některé zvláštní způsoby dokazování (konfrontace, rekognice, vyšetřovací pokus, rekonstrukce a prověrka na místě) vzhledem k rozsahu diplomové práce netvoří její součást.

2.2.1 Předmět dokazování

„Předmětem dokazování se v českém trestním řízení rozumí okruh skutečností, jež je nutné v trestním řízení dokazovat a které jsou přímo nebo nepřímo důležité pro rozhodnutí“¹⁰. Předmět dokazování je vymezen v § 89 odst. 1 TrŘ, který říká, že v trestním stíhání je v nezbytném rozsahu třeba dokazovat zejména, zda se stal skutek, v němž je spatřován trestný čin, zda tento skutek spáchal obviněný, případně z jakých pohnutek, je třeba dále dokazovat podstatné okolnosti mající vliv na posouzení nebezpečnosti činu, podstatné okolnosti k posouzení osobních poměrů pachatele, podstatné okolnosti umožňující stanovení následků a výše škody způsobené trestním činem a okolnosti, které vedly k trestné činnosti nebo umožnily její spáchání. Demonstrativním výčtem dal zákonodárce volnost soudům, aby mohly v každém individuálním případě dokazovat jiné skutečnosti, které jsou pro danou konkrétní věc stěžejní.

2.2.2 Důkaz a důkazní prostředek

Samotný trestní řád nerozlišuje mezi těmito pojmy, ale v právní teorii jsou rozlišovány. Jiří Jelínek tyto pojmy definuje takto: „...důkazním prostředkem se rozumí procesní činnost, pomocí níž se získávají poznatky sloužící k poznání skutečnosti, která má

---

¹⁰ MUSIL, Jan a kol. *Kurz trestního práva: Trestní právo procesní*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2003, s. 386.

být zjištěna¹¹ a „Důkazem v procesním slova smyslu je výsledek činnosti orgánů činných v trestním řízení při dokazování“.¹² Důkazní prostředek je v trestním řádu vymezen demonstrativně a může jím tedy být výpověď obviněného a svědků, znalecké posudky, věci, listiny a ohledání (§ 89 odst. 2 TrŘ). Z výše uvedené definice můžeme říci, že za důkaz se považuje to, co orgány činné v trestním řízení poznají z důkazního prostředku, tedy např. obsah výpovědi, obsah listiny nebo výsledky ohledání.

2.2.3 Pramen důkazů

„Pramenem důkazu jsou nositelé informace, z níž se čerpá poznatek, který je předmětem dokazování.“¹³ Za zdroj těchto informací můžeme považovat buď věci (listiny, videonahrávky atd.) anebo osoby (svědky, znalce). Na základě pramene důkazů lze důkazy rozlišovat na důkazy věcné a osobní (viz. dále).

2.2.4 Druhy důkazů

V právní teorii trestního práva nalzáme dělení důkazů podle vztahu k předmětu obvinění na usvědčující a ospravedlňující, podle vztahu pramene zpráv o dokazované skutečnosti k této skutečnosti na původní (bezprostředné) a odvozené (prostředčné) a podle vztahu k dokazované skutečnosti na přímé a nepřímé. K tomuto dělení se přiklání i Jiří Jelínek¹⁴ a František Púry¹⁵. Naopak Jan Musil přidává k tomuto dělení ještě skupinu rozlišující důkazy na osobní a věcné podle svého pramene.¹⁶ Odůvodňuje to tak, že „(...) jde o dělení tradiční, které nemusí navazovat na výklad jednotlivých důkazních prostředků, a navíc je podle tohoto kritéria členěno právě ohledání na ohledání osob a ohledání věcí.“¹⁷

Z jazykového výkladu můžeme důkazy usvědčující definovat jako důkazy, které prokazují vinu obviněného, prokazují, že skutek byl skutečně spáchán pachatelem činu, kterým je právě obviněný. Ospravedlňující důkazy naproti tomu svědčí ve prospěch obviněného, zbavují obviněného viny buď v plném rozsahu, nebo obvinění zeslabují.

V případě rozlišování důkazů na původní a odvozené jde o to, zda mezi důkazem existuje nebo neexistuje nějaký zprostředkující článek. Původní důkaz vypovídá o skutečnosti přímo, nezprostředkovaně (výpověď svědka, který skutečně viděl obviněného střílet na osobu

---

¹¹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákon a trestní řád s poznámkami a judikaturou a předpisy souvisejícími*. 26. vydání. Praha: Linde Praha, 2008, s. 516 (§ 89 odst. 2 TrŘ).

¹² tamtéž.

¹³ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář-1.díl*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2002, s. 575 (§ 89 TrŘ).

¹⁴ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Linde Praha, 2007, s. 335-338.

¹⁵ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář-1.díl*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2002, s. 575 (§ 89 TrŘ).

¹⁶ MUSIL, Jan a kol. *Kurz trestního práva: Trestní právo procesní*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2003, s. 392.

¹⁷ tamtéž, s. 377.

A). Oproti tomu u odvozeného důkazu existuje prostředek článěk (svědek popisuje to, co již slyšel od jiné osoby, ale průběh události sám skutečně nevnímal).¹⁸

Důležité pro soudní praxi je rozlišování důkazů na přímé a nepřímé. Přímé jsou takové důkazy, které přímo dokazují, že se daná skutečnost stala nebo nestala (výpověď svědka, který viděl, jak obviněný bodl nožem osobu A do oblasti břicha). Nepřímý důkaz (neboli indicie) je důkaz, který pomocí jiné skutečnosti vyvrací nebo potvrzuje dokazovanou skutečnost¹⁹ (na vražedném nástroji byly nalezeny otisky prstů obviněného, z toho nelze dovozovat, že obviněný vraždu skutečně spáchal, ale že se vražedného nástroje v minulosti dotýkal). Z judikatury Ústavního soudu je zřejmé, že „použité nepřímé důkazy, mají-li posloužit k jednoznačnému závěru o vině, musí tvořit systém, jehož jednotlivé články musejí být v souladu jak mezi sebou, tak i s dokazovanou skutečností“.²⁰ K prokázání viny nebude postačovat pouze jeden nepřímý důkaz, ale souhrn nepřímých důkazů, které logicky nevyklučují jinou možnost řešení. Z jazykového významu slova osobní můžeme usuzovat, že mezi osobní důkazy bude patřit výslech svědka, obviněného nebo znalce. Věcnými poté budou např. obsahy listin, ohledání místa činu nebo ohledání movité či nemovité věci.

2.3 Základní zásady dokazování

Základní zásady dokazování tvoří podskupinu základních zásad celého trestního řízení. Jiří Jelínek definuje základní zásady dokazování jako „určité právní principy, vůdčí právní ideje, jimiž je ovládáno trestní řízení“.²¹ Jednotlivé zásady se tak prolínají celým trestním procesem, některé se uplatňují před zahájením trestního řízení a jiné se uplatňují jenom v rámci dokazování. Základní zásady trestního řízení jsou upraveny v § 2 TrŘ, z těchto zásad mezi zásady dokazování patří zásada presumpce nevin, zásada vyhledávací, zásada zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností, zásada volného hodnocení důkazů, zásada ústnosti a zásada bezprostřednosti.²²

2.3.1 Presumpce nevin

Presumpce nevin patří nejen mezi zásady dokazování, ale i mezi základní zásady trestního řízení, což vyplývá ze zakotvení tohoto principu v čl. 40 odst. 2 Listiny základních

---

¹⁸ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Linde Praha, 2007, s. 336.

¹⁹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář-I.díl*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2002, s. 580 (§ 89 TrŘ).

²⁰ nález Ústavního soudu ze dne 7. ledna. 2010, sp. zn. III.ÚS 722/09.

²¹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Linde Praha, 2007, s. 106.

²² Toto dělení používá Jan Musil. Viz. MUSIL, Jan a kol. *Kurz trestního práva: Trestní právo procesní*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2003, s. 380.

práv a svobod (dále jako LZPS). Na základě tohoto principu má být na každého, proti němuž je vedeno trestní řízení, hleděno jako na nevinného, dokud nebude pravomocným odsuzujícím rozsudkem vyslovena jeho vina.

2.3.2 Zásada vyhledávací

Zásada vyhledávací vyplývá z ustanovení § 2 odst. 5 TrŘ. Orgány činné v trestním řízení musí prokazovat jak vinu tak i nevinu osoby, proti níž se řízení vede a musejí tak i z vlastní iniciativy vyhledávat a zajišťovat všechny důkazy, které mají sloužit jak ve prospěch, tak i v neprospěch této osoby²³. Ale nejsou to jenom orgány činné v trestním řízení, které provádějí a opatřují důkazy. Trestní řád v § 89 odst. 2 počítá také se součinností stran, protože každá strana může důkaz vyhledat, předložit nebo jeho provedení navrhnout. Skutečnost, že důkaz nevyhledal nebo nevyžádal orgán činný v trestním řízení, není důvodem k odmítnutí takového důkazu. Tak může např. i sama osoba, proti níž je řízení vedeno, předložit důkaz o své nevině.

2.3.3 Zásada zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností

Tato zásada znamená, že orgány činné v trestním řízení postupují v souladu se svými právy a povinnostmi uvedenými v TrŘ a za součinností stran tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí (§ 2 odst. 5 první věta TrŘ). Soud rozhoduje rozsudkem, zda se obžalovaný uznává vinným nebo zda se obžaloby zprošťuje (§ 225 odst. 1 TrŘ). Důkazy, které byly zjištěny a vyhledány, bezesporu k tomuto rozsudku musí směřovat. V případě, že zjištěné a vyhledané důkazy nebudou bez jakýchkoliv pochybností směřovat k odsuzujícímu rozsudku a neexistuje zde žádná jiná možnost vyhledat další důkazy, které by tyto pochybnosti vyvrátily, je třeba ve světle znění zásady *in dubio pro reo*²⁴ zprostit obžalované obžaloby²⁵.

2.3.4 Zásada volného hodnocení důkazů

V ustanovení § 2 odst. 6 TrŘ je upraveno, že orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností

---

²³ FRYŠTÁK, Marek a kol. *Trestní právo procesní*. Ostrava: KEY publishing s.r.o., 2008, s. 67.

²⁴ Zásada *in dubio pro reo* znamená, „že zůstanou-li po vyčerpání všech dosažitelných důkazů o některé skutkové otázce významné pro rozhodnutí důvodné pochybnosti, které nelze rozptýlit provedením a zkoumáním dalších dostupných důkazů, nutno rozhodnout ve prospěch obviněného.“ Viz. ŠÁMAL, Pavel a kol. *Přípravné řízení trestní*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2003, s. 65.

²⁵ MUSIL, Jan a kol. *Kurz trestního práva: Trestní právo procesní*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2003, s. 385-386.

případu jednotlivě i v jejich souhrnu. Orgány tak nejsou vázány žádným právním předpisem, který by vymezoval, jakou sílu by měly přikládat jednotlivým důkazům, ani jestli důkazy musí být přímé, nepřímé, odvozené nebo původní. Nikde není stanoveno, kolik důkazů má být provedeno v jednotlivém řízení. Soud provedené důkazy hodnotí jednotlivě i v jejich vzájemné souvislosti. Je tedy výhradně na soudu, aby si sám posoudil, zda byl prostřednictvím důkazů zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti a zda může vydat rozsudek.

2.3.5 Zásada ústnosti

Zásada ústnosti spočívá v tom, že dokazování před soudem probíhá většinou ústně, aby soud měl nejvhodnější podmínky posoudit skutkový stav věci. Tím, že dochází k výslechu svědků, znalců i obviněných ústní formou, má soud nejlepší předpoklad, jak poznat všechny případné nesrovnalosti ve věci, může doplnit nevyřešené otázky a lépe poznat okolnosti spáchání skutku. V případě listinných důkazů musí dojít k jejich přečtení. Trestní řád ovšem připouští výjimky, ve kterých je zásada ústnosti prolomena. Jako příklad můžeme uvést ustanovení § 314e TrŘ (trestní příkaz).

2.3.6 Zásada bezprostřednosti

Se zásadou volného hodnocení důkazů a zásadou zjištění skutkového stavu věci bez důvodných pochybností souvisí zásada bezprostřednosti. Vytváří předpoklad, aby soud vnímal jednotlivé důkazní prostředky přímo, aby čerpal z pramene, který je co možná nejbližší dokazované skutečnosti. Soudce tak má například svědka vyslýchat a klást mu otázky. Má ho ale také pozorovat, aby mohl vnímat nejenom smysl toho, co mu svědek ve výpovědi ústně sdělil, ale jak se při výpovědi chová, jak gestikuluje, zda se tváří lhostejně, zda je nejistý nebo naopak přesvědčivý atd.²⁶ Tím, že bude všechny tyto okolnosti vnímat přímo, nezprostředkovaně, má nejlepší možnost posoudit hodnotu svědecké výpovědi.

---

²⁶ MUSIL, Jan a kol. *Kurz trestního práva: Trestní právo procesní*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2003, s. 385.

3. Vydělování informací z kriminalistických stop

K tomu, aby došlo ke zdárnému vyřešení trestné činnosti, je třeba mít dostatek relevantních důkazů, které vznikly při této činnosti. Tyto důkazy musí být náležitě vyhledány, opatřeny a zdokumentovány, aby mohly být použity v hlavním líčení jako důkazy. Tímto vším (a nejenom tím) se zabývá kriminalistika. Abychom pochopili, jak dochází k vydělování informací z kriminalistických stop, je potřeba si nejprve objasnit základní pojmy: kriminalistickou stopu a dělení těchto stop, základní metody kriminalistické praxe a jaké jsou podmínky pro to, aby výsledky metod mohly být použity v trestním řízení.

3.1 Kriminalistické stopy

V českém právním řádu na žádném místě nenajdeme definici pojmu kriminalistická stopa, ani vymezení jednotlivých expertů na kriminalistiku nejsou jednotná. Problémem velkého množství definic se zabývá Bohumil Planka v článku „Stopa a kriminalistická stopa versus důkaz a kriminalistický důkaz“²⁷. Nastoluje zde velkou řadu definic různých autorů a také to, že studenti a praktici kriminalistiky přijímají tento pojem jako axiom, nad nímž je zpravidla bezpředmětné se hlouběji zamýšlet. Jiří Straus na tento článek navazuje diskuzí, kde vyslovuje názor, že „vymezení pojmu kriminalistická stopa je vcelku jednotné, v literatuře jsou publikovány definice kriminalistické stopy, ale zpravidla se neliší“.²⁸ Z toho můžeme vyvodit, že sice neexistuje jedna závazná definice, ale z jazykového významu se všechny věnují témuž pojmu a vysvětlují kriminalistickou stopu stejně.

Jan Musil kriminalistickou stopu definuje jako „změnu v materiálním prostředí nebo ve vědomí člověka, která příčině či alespoň místně a časově souvisí s vyšetřovanou událostí, obsahuje kriminalisticky nebo i trestněprávně relevantní informaci a je zjištělná i využitelná pomocí kriminalistických, přírodovědných a technických metod, prostředků a postupů“.²⁹ Miroslav Protivinský považuje „za kriminalistické stopy změny, které souvisejí s vyšetřovanou událostí, jsou zjištělné a dekodovatelné současnými kriminalistickými metodami, prostředky i postupy a jsou kriminalisticky relevantní“.³⁰

---

²⁷ PLANKA, Bohumil. *Stopa a kriminalistická stopa versus důkaz a kriminalistický důkaz* [online]. Kriminalistika, [cit. 6. listopadu 2010]. Dostupné na <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2006/04/planka.pdf>> .

²⁸ STRAUS, Jiří. *Poznámka k pojmu „kriminalistická stopa“ a „kriminalistický důkaz“* [online]. Kriminalistika, [cit. 6. listopadu 2010]. Dostupné na <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2007/03/straus.pdf>> .

²⁹ MUSIL, Jan a kol. *Kriminalistika: Učebnice pro právníky*. Praha: Naše vojsko, 1994, s. 47.

³⁰ PROTIVINSKÝ, Miroslav. *Kriminalistická stopa: Studie o metodologických základech kriminalistické nauky o stopách*. Praha: Univerzita Karlova, 1976, s. 70.

Z výše zmíněných definic můžeme vyvodit, že aby bylo možno považovat změnu v materiálním prostředí za kriminalistickou stopu, musí být splněny 3 základní podmínky. Změna musí být v souvislosti s kriminalisticky relevantní událostí, změna musí existovat alespoň od svého vzniku do zjištění a musí být vyvoditelná současnými kriminalistickými metodami a prostředky.³¹

3.2 Druhy kriminalistických stop

Mezi základní druhy kriminalistických stop v České republice patří stopy paměťové a stopy materiální. Rozlišení závisí na tom, jak stopy vznikají a kdo je jejich nositelem. Naproti tomu například v německé praxi můžeme najít dělení na stopy materiální, situační, věcné (u nás materiální) a daktyloskopické stopy. Situační stopy označují rozmístění, polohu a umístění stop nebo polohu předmětu navzájem i k jejich okolí.³² Ostatní odpovídají našemu významu.

3.2.1 Paměťové stopy

Paměťové stopy vznikají ve vědomí člověka, hmotným nositelem je šedá kůra mozková. Stopa vzniká tak, že se ve vědomí člověka odrážejí určité skutečnosti, které vnímal svými smysly, je jedno zda sluchem, zrakem, čichem, hmatem nebo chutí, a tyto skutečnosti jsou kriminalisticky relevantní. Mezi nejvýznamnější paměťové stopy budou patřit ty, které daná osoba slyšela nebo viděla, protože tyto vjemy patří mezi nejvíce využívané v chování lidí.

Výlučnost paměťových stop spočívá v tom, že vznikají zprostředkovaně pomocí lidských smyslů, není zatím dostatečně objasněno, jak se paměťové stopy vytvářejí, kvalita stop závisí na vlastnostech osoby, která je ve své paměti uschovává (schopnost vnímání, fixování, reprodukce informací), stopy vznikají až po určitém časovém úseku od vnímané události, ne tedy bezprostředně. Stopy nelze využívat opakovaně a nelze je využívat ani tehdy, pokud je nositel informace nechce nebo nemůže sdělit a konečně stopy zanikají, jestliže daná osoba zemře.³³

---

³¹ PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistika (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Nakladatelství a vydavatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 57.

³² *Spur (Kriminalistik)*. [online]. [cit. 8. listopadu 2010]. Dostupné na <<http://others.sensagent.com/spur+%28kriminalistik%29/de-de/>>.

³³ PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistika (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Nakladatelství a vydavatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 58-59.

3.2.2 Materiální stopy

„Nositelem materiálních stop, které existují jako objektivní realita nezávisle na vědomí člověka, jsou různé hmotné objekty“.³⁴ Materiální stopy vznikají i nezávisle na tom, zda člověk danou stopu chtěl nebo nechtěl vytvořit, člověk ani nemusí vědět, že na místě činu materiální stopu zanechal. Nositelem může být jakákoliv hmotná věc, např. silnice, nůž, nábytek, koberec atd., na kterých se vyskytuje materiální stopa.

Dělení materiálních stop je různorodé a velmi členité. Můžeme rozlišovat stopy, které vypovídají o vnější nebo vnitřní stavbě objektu, o jeho funkčních nebo dynamických vlastnostech a stopy obsahující sdruženou informaci. Toto dělení poté přináší informace o vlastnostech objektu, který se ve stopě odrazil a mohou se vyskytovat ve statické, dynamické, plošné nebo objemové formě. Další dělení vychází podle změn, které nastaly při vzniku stop v materiálním prostředí a to na stopy vstřícné, stopy plošné a objemové, stopy statické a dynamické, stopy periferní a stopy oddělení.³⁵

V souvislosti s rozvojem vědy a techniky vznikl i nový pojem mikrostopa.³⁶ Mikrostopu můžeme charakterizovat jako stopu s nepatrnými rozměry, s malým množstvím nebo nízkou koncentrací hmoty.³⁷ Vzhledem k rozměrům těchto stop pachatel trestného činu nemůže vědomě ovlivnit jejich vznik nebo jejich odstranění a vyšetřují se prostřednictvím nejmodernějších metod zkoumání.³⁸

---

³⁴ MUSIL, Jan a kol. *Kriminalistika: Učebnice pro právníky*. Praha: Naše vojsko, 1994, s 47.

³⁵ Toto dělení vychází od Viktora Porady viz. PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistika (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Nakladatelství a vydavatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 59-61.

³⁶ „První praktické využití mikrostop bylo popsáno v roce 1904, kdy zkoumáním oděvu zavražděné ženy byly nalezeny fragmenty červeného a šedého textilního vlákna, částice šňupavého tabáku, částice uhlí a koksů, částice zeminy s obsahem slídy. V oděvu vytypovaného pachatele byly nalezeny hmoty stejného typu.“ *Přírodovědné zkoumání*. [online]. [cit. 8. listopadu 2010]. Dostupné na <<http://www.policie.cz/docDetail.aspx?docid=81636&docType=ART&chnum=4>>.

³⁷ PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistika (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Nakladatelství a vydavatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 61.

³⁸ *Přírodovědné zkoumání*. [online]. [cit. 8. listopadu 2010]. Dostupné na <<http://www.policie.cz/docDetail.aspx?docid=81636&docType=ART&chnum=4>>.

3.3 Vydělování informací z kriminalistických stop

Z obsahu pojmu kriminalistická stopa vyplývá, že v sobě zahrnuje důležité informace o spáchaném trestném činu. Aby však tyto informace mohly být použity v rámci prokazování vyšetřované události, musí dojít k tomu, že tyto informace budou z kriminalistických stop náležitě vyjmuty a zpřístupněny orgánům činným v trestním řízení.

„Dekódování informace je podstatou procesu zkoumání stop a jiných důkazů, je speciálním způsobem poznání objektivní skutečnosti“.³⁹ V případě paměťových stop je informace obsažená ve vědomí člověka a dekodování tak probíhá prostřednictvím této osoby a to formou písemného či slovního vyjádření, kresbou apod. Důsledkem dekodování je tedy to, že informace je převedena z vědomí člověka do ústní nebo písemné formy, která je poté řádně zachycena v protokolech nebo znaleckých posudcích.⁴⁰ Tyto dokumenty představují nezbytnou pomůcku pro poznání vyšetřované události a slouží k tomu, že dekodovaná informace je zprostředkována orgánům činným v trestním řízení. Vzhledem k tomu, že vznik paměťové stopy se řídí jinými zákonitostmi, než jak je tomu u materiální stopy, je odlišný i proces dekodování. Vydělování informací z paměťových stop probíhá nejčastěji na základě výslechu a rekognice. U výslechu hraje nejdůležitější roli výpověď, čili reprodukce, zatímco u rekognice vstupuje do popředí znovupoznání. Výpověď lze kdykoliv přerušit a pokračovat v ní, ale rekognice je v zásadě úkon nepřerušitelný a neopakovatelný.⁴¹

K dekodování informací ze stop patří i kriminalistická identifikace. „Podstata kriminalistické identifikace spočívá ve zjištění totožnosti konkrétního objektu podle souhrnu obecných a zvláštních identifikačních znaků“.⁴² Spočívá tedy ve zjišťování, který konkrétní objekt danou stopu vytvořil. V rámci kriminalistické identifikace je třeba rozlišovat mezi objektem ztotožňovaným a objektem identifikujícím. Ztotožňovaný objekt (označován také jako identifikovaný nebo zjišťovaný) je takový objekt, který danou stopu skutečně vytvořil nebo o němž se předpokládá, že ji vytvořil. Může se jednat o zvířata, věci nebo lidi. Naproti tomu identifikující objekt (ztotožňující) je takový objekt, který obsahuje vlastnosti ztotožňovaného objektu a dělí se buď na kriminalistické stopy nebo srovnávací materiál.⁴³ Identifikace probíhá prostřednictvím identifikačních znaků, které odrážejí nějakou vlastnost působícího objektu a čímž tak dochází k tomu, že tato vlastnost je uschována i do budoucna.

---

³⁹ PROTIVINSKÝ, Miroslav. *Dekódování informace z kriminalistické stopy: studie metodologických základů kriminalistické identifikace*. Praha: Univerzita Karlova, 1978, s. 40.

⁴⁰ tamtéž, s. 27.

⁴¹ tamtéž, s. 120.

⁴² tamtéž, s. 94.

⁴³ PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistika (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Nakladatelství a vydavatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 73.

Znaky musí splňovat předpoklad relativní stálosti, originalnosti, specifčnosti a musí být způsobilé k odhalení a zkoumání dostupnými metodami.⁴⁴

Celkový význam dekódování tak spočívá v tom, že slouží k poznání skutečnosti, jak a kým byla daná stopa vytvořena a v důsledku toho přispívá k prokazování předmětu dokazování (§ 89 odst. 1 TrŘ).

3.4 Kriminalisticko-taktické metody kriminalistické praxe

Získáváním informací z kriminalistických stop se zabývá kriminalistická taktika. Součástí taktiky jsou rovněž kriminalisticko-taktické metody, které upravují postupy a způsoby vydělování kriminalisticky relevantních informací a jejich zachycení do dokumentů, aby následně mohly být využity v trestním řízení.

Mezi kriminalisticko-taktické metody patří např. kriminalistická verze, ohledání, kriminalistické expertízy, výslech, konfrontace, prověrka výpovědi na místě, rekognice, kriminalistický experiment a další.

Některé kriminalisticko-taktické metody jsou spojeny se zásahem do práv a svobod člověka a proto je nutné, aby byl jejich postup a podmínky vymezeny zákonodárcem.⁴⁵ Při provádění je nutné držet se v mezích zákona, aby výsledek metody mohl být použit v trestním řízení. Trestní řád upravuje celou řadu kriminalisticko-taktických metod, které se uplatňují ve formě vyšetřovacího úkonu a slouží tak jako důkazní prostředek. Důkazem je poté to, co orgány činné v trestním řízení získají z důkazního prostředku.

Dojde-li však k procesnímu porušení předpisů o dokazování, má to za následek neúčinnost důkazů. Můžeme rozlišovat neúčinnost absolutní a relativní. V případě absolutně neúčinného důkazu se jedná o vadu, kterou již nelze odstranit (v případě rekognice jako neopakovatelného úkonu bude poznávající osobě věc nebo osoba, kterou má poznat, ukázána ještě před započítáním rekognice). Relativně neúčinný důkaz může být napraven a stát se účinným, protože vada zde může být odstraněna (svědek byl vyslechnut o skutečnostech, ke kterým je vázán mlčenlivostí, následně byl však této povinnosti příslušným orgánem zproštěn).⁴⁶

---

⁴⁴ PROTIVINSKÝ, Miroslav. *Dekódování informace z kriminalistických stop: studie metodologických základů kriminalistické identifikace*. Praha: Univerzita Karlova, 1978, s. 96-97.

⁴⁵ PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistika (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Nakladatelství a vydavatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 211.

⁴⁶ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Linde Praha, 2007, s. 322-325.

3.5 Podmínky uplatňování výsledků metod v trestním řízení

Kriminalisticko-taktické metody musí také splňovat jisté podmínky, aby mohlo dojít ke zjištění skutkového stavu věci. Mezi tyto podmínky řadíme zákonnost, vědeckou odůvodněnost, účelnost, dostupnost a etiku postupu.⁴⁷

U podmínky zákonnosti se nejedná pouze o zakotvení metody v rámci zákona. Nelze totiž všechny kriminalisticko-taktické metody upravit formou zákonného předpisu. Metody musejí vycházet z Ústavy a ústavního pořádku České republiky, trestním řádem nemohou být výslovně zakázány, metodou se získávají nové nebo prověřují již zjištěné skutečnosti a výsledky metod je možné důvěryhodně ověřit. Tehdy bude splněna podmínka zákonitosti.⁴⁸

„Vědecká odůvodněnost je zárukou objektivnosti výsledků konkrétní kriminalisticko-taktické metody.“⁴⁹ Účelnost má význam v souvislosti s vynaložením sil nebo i finančních prostředků ve srovnání s náročností dané metody. Každá metoda musí být dostupná státnímu zástupci, soudu ale i policistovi nebo kriminalistovi a na závěr musí být každá metoda používána etickým způsobem tak, aby nedocházelo ke snižování lidské důstojnosti, cti, soukromí ba ani zdraví a života.⁵⁰

---

⁴⁷ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha: EUROUNION, 2004, s. 22.

⁴⁸ PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistika (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Nakladatelství a vydavatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 213.

⁴⁹ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha: EUROUNION, 2004, s. 23.

⁵⁰ tamtéž.

4. Operativně pátrací prostředky

Tato část diplomové práce bude věnována nejenom samotným operativně pátracím prostředkům, ale i operativně pátrací činnosti jako určitému širšímu pojmu, který vlastně operativně pátrací prostředky zahrnuje. Je třeba zde přiblížit také významnou novelu č. 265/2001 Sb., která do trestního řádu zavedla operativně pátrací prostředky a základní kriminalisticko-taktické zásady použití operativně pátracích prostředků a podpůrných operativně pátracích prostředků. V průběhu budou vysvětleny jednotlivé operativně pátrací prostředky, jejich zakotvení v právním řádu a provedení v kriminalistické praxi. V další kapitole diplomové práce bude vymezen prostor pro krátké představení podpůrných operativně pátracích prostředků, které nejsou upraveny trestním řádem, ale zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

4.1 Operativně pátrací činnost

Operativně pátrací činnost je širší pojem a zahrnuje provádění operativně pátracích prostředků upravených v § 158b až 158f TrŘ a podpůrných operativně pátracích prostředků (§ 72 až 77 ZoP). V zákoně č. 13/1993 Sb., celní zákon, ve znění pozdějších předpisů je v ustanovení § 37a až 37c upraveno oprávnění celních orgánů k provádění operativně pátracích prostředků a v ustanovení § 33b až 33f oprávnění k používání podpůrných operativně pátracích prostředků.

Operativně pátrací činnost má důvěrnou povahu a průzkumný charakter. Důvěrná povaha spočívá v tom, že činnost je uskutečňována speciálními metodami a prostředky, které jsou většinou utajené. Průzkumný charakter se zakládá na tom, že podnět k provádění je ve většině případů neurčité povahy, metody a prostředky provádění tak záleží v daném případě na tom, co má být dosaženo (zda bude potřeba zabránit trestnému činu, nebo se bude jednat o pátrání po neznámé osobě atd.).⁵¹

Z výše uvedeného tak pro závěr můžeme uvést definici operativně pátrací činnosti Miroslava Němce. „Operativně pátrací činností rozumíme ucelený systém speciálních kriminalistických postupů a metod používání operativně pátracích prostředků a podpůrných operativně pátracích prostředků uskutečňovaný oprávněným policejním útvarem podle zvláštních právních předpisů a z nich vycházejících interních aktů řízení, převážně utajovaným způsobem, zaměřený k ochraně zájmů chráněných zákony a mezinárodními

---

⁵¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Přípravné řízení trestní*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2003, s. 247.

smlouvami v trestně právní oblasti a spočívající v soustavném získávání, shromažďování, prověřování, popřípadě v rozpracování operativních informací.⁵²

Operativně pátrací činnost může sloužit různým účelům, mezi ty nejvýznamnější účely patří zabránit trestným činům, odhalit tyto činy a objasnit pachatele trestných činů. Operativně pátrací činnost také slouží při pátrání po osobách a věcech a jako prevence trestných činů.⁵³

4.2 Novela č. 265/2001 Sb.

Novela č. 265/2001 Sb. nabyla účinnosti dne 1. 1. 2002 a novelizovala 3 významné zákony veřejného práva a to trestní zákoník (v té době zákon č. 140/1961 Sb.), trestní řád a zákon o Policii České republiky (v té době zákon č. 283/1991 Sb.). Došlo však i ke změnám v zákoně č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, v zákoně č. 200/1990 Sb., o přestupcích a v zákoně č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti.⁵⁴

Cílem provedených změn bylo, aby od doby spáchání trestného činu do reakce státu uplynula co nejkratší doba a mohlo tak dojít k objasnění trestného činu, potrestání pachatele, ale také k přiměřenému zadostiučinění obětem trestných činů. Z toho vyplývá, že policejní orgán má svoji činnost soustředit na počátek věci. Tím, že došlo ke změně na nazírání přípravného řízení (dříve přípravné řízení rozlišovalo fázi před policejním orgánem a fází před vyšetřovatelem), byla novelou odstraněna duplicita a úkony před podáním obžaloby nyní provádí policejní orgán. Došlo také k výraznému posílení postavení státního zástupce. Ten nyní dozoruje nad přípravným řízením, kde skutečně řídí a úkoluje policejní orgán a vymezuje potřebné důkazní prostředky a postupy. Na konci přípravného řízení také státní zástupce rozhoduje o dalším osudu věci.⁵⁵

Z hlediska tématu této diplomové práce provedla novela významnou změnu v oblasti operativně pátracích prostředků. Operativně pátrací prostředky byly do té doby upraveny v zákoně o Policii České republiky (v té době to byl zákon č. 283/1991 Sb.), novela je však přesunula do trestního řádu a to do ustanovení § 158b až 158f. Úprava nebyla přesunuta komplexně, ale pouze v modifikované podobě. V ZoP byla ponechána úprava podpůrných operativně pátracích prostředků, mezi které patří informátor, krycí prostředky, zabezpečovací technika a zvláštní finanční prostředky. Nejdůležitějším smyslem tohoto přesunu bylo

⁵² NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha: EUROUNION, 2004, s. 91.

⁵³ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář-1.díl*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2002, s. 968 (§ 158b).

⁵⁴ KROULÍK, Pavel, MLÁDOVÁ, Marie. *Novely. Kriminalistický sborník*, 2001, roč. XLV, č. 5, s. 21.

⁵⁵ BAXA, Josef. *Reforma trestního řízení – geneze jejího vzniku a její cíle* [online]. Bulletin advokacie, [cit. 17. listopadu 2010]. Dostupné na <http://www.cak.cz/assets/files/181/BA_01_11.pdf>.

odstranění duplicity, možnost státního zástupce dozírat nad touto činností a hlavně zajistit procesní využitelnost výsledků operativně pátracích prostředků pro další fáze trestního řízení.⁵⁶

4.3 Kriminálně-taktické zásady použití

Aby mohly být výsledky operativně pátracích prostředků i podpůrných operativně pátracích prostředků použity v trestním řízení, musejí být splněny podmínky pro jejich provedení a použití. Sice se jedná o dvě různé skupiny, které jsou upraveny i různými zákony, ale kriminálně-taktické zásady jejich použití jsou pro ně shodné. Mezi tyto zásady patří především zákonnost, přiměřenost a zdrženlivost, cílevědomost, efektivnost, utajenost, ostražitost a etika postupu.

Zásada zákonitosti vytváří rámec jejich použití, použity mohou být pouze takové prostředky, které jsou taxativně upraveny zákonem. Policejní orgán tak může postupovat pouze v rámci zákonné úpravy a nesmí se od této úpravy odchýlit, nesmí se např. aktivně podílet na vytváření skutkového stavu. Takto získané výsledky by nemohly být pro nezákonnost použity v další fázi řízení.⁵⁷

Zásada přiměřenosti a zásada zdrženlivosti jsou upraveny v § 158b odst. 2 TrŘ. Používání operativně pátracích prostředků nesmí sledovat jiný zájem než je získání skutečností důležitých pro trestní řízení a smějí být použity pouze tehdy, nelze-li sledovaného účelu dosáhnout jinak, nebo bylo-li by jinak jeho dosažení podstatně ztíženo.

Operativně pátrací prostředky i podpůrné operativně pátrací prostředky mají být využívány za přesně vymezeným účelem a cílem a to tak, aby byly zjištěny informace, díky nimž bude možno předejít či zabránit trestnému činu nebo trestný čin odhalit. To představuje zásadu cílevědomosti.⁵⁸

Jak již vyplývá z názvu zásady efektivnosti, mají být prostředky využívány hospodárně a především efektivně, aby bylo dosaženo co nejlepších žádoucích výsledků.⁵⁹

Utajenost je nejpodstatnější zásadou a základním předpokladem využívání těchto prostředků. Přestože jsou upraveny v zákonech a jsou tak zpřístupněny široké veřejnosti, je nutno utajovat jejich konkrétní a praktické použití. Pokud by nedocházelo k jejich utajení, ztratily by celé operativně pátrací prostředky i podpůrné operativně pátrací prostředky

⁵⁶ NĚMEC, Miroslav. *Kriminálně-taktická taktika pro policisty*. Praha: EUROUNION, 2004, s. 90.

⁵⁷ tamtéž, s. 97-100.

⁵⁸ tamtéž.

⁵⁹ tamtéž.

význam v boji proti kriminalitě. Se zásadou utajenosti souvisí zásada ostražitosti. Došlo-li by k vyzrazení utajované složky pátracích prostředků, mohl by být zmařen nejenom účel jejich použití, ale mohlo by dojít i k ohrožení života a zdraví osob, které s utajovanými informacemi v rámci pátracích prostředků pracují.⁶⁰

Poslední zásada, zásada etiky postupu, spočívá v dodržování etických pravidel celé policejní a kriminalistické práce a to především kvůli tomu, aby nedocházelo ke zneužívání výsledků operativně pátrací činnosti. Případné zneužití je nejen neetické, ale může také zakládat při splnění zákonných podmínek skutkovou podstatu trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby⁶¹ dle § 329 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákon (dále jako TrZ), ve znění pozdějších předpisů, nebo trestného činu vydírání dle § 175 TrZ.⁶²

4.4 Operativně pátrací prostředky obecně

Operativně pátrací prostředky můžeme vymezit pozitivní a negativní definicí. Pozitivní definice zahrnuje určení toho, co pod operativně pátrací prostředky patří, negativní definice naopak stanoví, co mezi ně zařadit nemůžeme.

„Operativně pátracími prostředky se obecně rozumí souhrn opatření policejních orgánů uskutečňovaných podle trestního řádu a v souladu s dalšími právními předpisy, jejichž účelem je předcházení, odhalování a objasňování trestné činnosti, jakož i pátrání po skrývajících se pachatelích, pátrání po hledaných nezvěstných osobách a pátrání po věcných důkazech.“⁶³ Výčet operativně pátracích prostředků je v trestním řádu stanoven taxativně a nemůže být žádným výkladem rozšiřován. Pod operativně pátracími prostředky tak rozumíme na základě § 158b odst. 1 TrŘ předstíraný převod, sledování osob a věcí a použití agenta.

Mezi operativně pátrací prostředky naopak nepatří zpravodajské služby podle § 7 zákona č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě, ve znění pozdějších předpisů (zpravodajská technika, krycí prostředky, krycí doklady a sledování), zpravodajské prostředky dle ustanovení § 7 zákona č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství, ve znění pozdějších předpisů (zpravodajská technika, krycí doklady, krycí prostředky a sledování osob a věcí), podpůrné operativně pátrací prostředky dle § 72 až 77 ZoP (informátor, krycí prostředky, zabezpečovací technika a zvláštní finanční prostředky), podpůrné operativně pátrací

⁶⁰ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha: EUROUNION, 2004, s. 97-100.

⁶¹ V trestním zákoně č. 140/1961 Sb. se místo pojmu úřední osoba používal termín veřejný činitel. Obě tyto pojmenování jsou obsahově shodné. Současná definice úřední osoby je vymezena v ustanovení § 127 TrZ: úřední osobou je mimo jiné i příslušník ozbrojených sil nebo bezpečnostního sboru nebo strážník obecní policie, pokud plní úkoly státu nebo společnosti a používá při tom svěřené pravomoci pro plnění těchto úkolů.

⁶² NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha: EUROUNION, 2004, s. 97-100.

⁶³ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář-1.díl*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2002, s. 968 (§ 158b).

prostředky dle § 33b až 33f zákona č. 13/1993 Sb., celní zákon, ve znění pozdějších předpisů (krycí doklady a krycí prostředky, zabezpečovací a nástrahová technika, zvláštní finanční prostředky a využití informátora) a dle § 18 zákona č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky, ve znění pozdějších předpisů (využívání sledování osob a věcí, krycích dokladů, nástrahové a zabezpečovací techniky a osob jednajících v jejich prospěch, které musí být starší 18 let).⁶⁴

Základní podmínky pro použití operativně pátracích prostředků jsou vymezeny v ustanovení § 158b TrŘ. Prostředky mohou být používány pouze v případě řízení o úmyslném⁶⁵ trestném činu⁶⁶ a používání prostředků nesmí sledovat jiný zájem, než je získání skutečností důležitých pro trestní řízení. Je možné je použít výlučně tehdy, nelze-li sledovaného účelu dosáhnout jinak nebo bylo-li by jinak jeho dosažení podstatně ztíženo. Při nařízení operativně pátracích prostředků musí být tedy dáno důvodné podezření ze spáchání úmyslného trestného činu v rozsahu vyplývajícího nejméně z ustanovení § 158 odst. 3 věty první TrŘ. Musí však být zřejmé i to, že skutečnosti spáchaného trestného činu nelze dokazovat jinými způsoby uvedenými v trestním řádu. V případě, že by dané skutečnosti bylo možno zjistit např. výslechem svědka, znaleckým posudkem, výslechem obviněného, vydáním nebo odnětím věci apod., neměly by operativně pátrací prostředky zákonné odůvodnění.⁶⁷

Při používání operativně pátracích prostředků dochází také k omezování práv a svobod osob, toto omezení na základě ustanovení § 158b odst. 2 věty poslední TrŘ může být jenom v míře nezbytně nutné. Dané ustanovení navazuje na zásadu přiměřenosti uvedenou v § 2 odst. 4, druhé věty za středníkem TrŘ. Orgány činné v trestním řízení mohou zasahovat do práv, jichž se dané úkony týkají, jen v odůvodněných případech a v nezbytné míře pro zajištění účelu trestního řízení. Zásada přiměřenosti jako základní zásada trestního řízení je v konkrétních případech trestních úkonů blíže rozvedena (např. u § 52 TrŘ – při provádění úkonů trestního řízení je třeba šetřit osobnosti osob zúčastněných na úkonech a jejich práv zaručených ústavou, u § 158b TrŘ atd.).

Pokud jsou v průběhu používání operativně pátracích prostředků získány zvukové, obrazové nebo jiné záznamy a to v souladu s ustanoveními trestního řádu, mohou takové

⁶⁴ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Přípravné řízení trestní*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2003, s. 831.

⁶⁵ „Trestný čin je spáchán úmyslně, jestliže pachatel chtěl způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem, nebo pachatel věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, s tím byl srozuměn.“ (§ 15 odst. 1 TrZ).

⁶⁶ „Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v trestním zákoně. K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.“ (§ 13 TrZ).

⁶⁷ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář-1.díl*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2002, s. 973 (§ 158b).

záznamy sloužit jako důkaz (§ 158b odst. 3 TrŘ). „Zvukovými záznamy se rozumí záznamy zachycené prostřednictvím technického zařízení (magnetofonu, diktafonu, prostorového odposlechu) na příslušném nosiči, který zaznamenává zvukovou komunikaci sledované osoby s jinou osobou, s níž byla ve styku na konkrétním místě. Takový záznam je prováděn skrytě, ať již je sledovaný objekt v různé vzdálenosti od místa umístění příslušného technického prostředku“.⁶⁸ Pod zvukové záznamy pořízené v souvislosti s operativně pátracími prostředky však nemůžeme zařadit odposlech a záznam telekomunikačního provozu dle § 88 a § 88a TrŘ. „Obrazové záznamy představují záznamy zachycující sledovanou osobu či sledovanou věc v určitém okamžiku na konkrétním místě tak, aby bylo možno se vizuálně (zrakem) na příslušném nosiči přesvědčit o pohybu osoby, věci či manipulaci s věcí, tedy jde o záznam pomocí videokamery, fotografického přístroje či záznamu prostřednictvím kamer umístěných na veřejných místech či veřejnosti přístupných místech, pokud je ohnisko pozornosti zaměřeno na sledovaný objekt“.⁶⁹ Mezi jiné záznamy můžeme zařadit ostatní záznamy, které byly získány prostřednictvím jiných technických prostředků a to např. počítačem, počítačových datových sítí, elektronické pošty ale i dosud neobjevených technických prostředků.⁷⁰

Subjektem oprávněným k použití operativně pátracích prostředků je na základě věty první § 158b odst. 1 TrŘ policejní orgán, je-li pověřen příslušným ministrem, jde-li o útvar Policie České republiky, musí být pověřen policejním prezidentem, jde-li o útvar Vojenského zpravodajství, musí být tento útvar pověřen jeho ředitelem, v případě útvaru Bezpečnostní informační služby se jedná o jejího ředitele a u útvaru Úřadu pro zahraniční styky a informace se jedná taktéž o jeho ředitele. Pod policejními orgány se tak nemusejí rozumět jenom útvary Policie České republiky. Další případy, kdy určitý útvar má postavení policejního orgánu vyjmenovává § 12 odst. 1 TrŘ.⁷¹

Typickým jevem operativně pátracích prostředků je, že slouží k odhalování trestných činů, jejichž spolupachatelé nepocházejí z jednoho státu. V souvislosti s otevřením hranic dochází k tomu, že pachatelé často spolupracují s pachateli z jiných členských států a vzniká tak organizovaná zločinnost prolínající se více státy. Spolupráce jednotlivých států tak má zajistit vytváření prostoru bezpečnosti a má potírat nejnebezpečnější formy přeshraniční

---

⁶⁸ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář-1.díl.* 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2002, s. 973 (§ 158b).

⁶⁹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Přípravné řízení trestní.* 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2003, s. 832.

⁷⁰ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář-1.díl.* 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2002, s. 973 (§ 158b).

⁷¹ Policejním orgánem tak může být v řízení o trestných činech policistů a zaměstnanců zařazených v Policii České republiky i Inspekce Policie České republiky, v řízení o trestných činech příslušníků ozbrojených sil je to pověřený orgán Vojenské policie, v řízení o trestných činech příslušníků Vězeňské služby pověřený orgány této služby atd.

kriminality. Požadavek na mezinárodní spolupráci vychází z ustanovení § 89 a násl. ZoP. Policie má při plnění svých úkolů spolupracovat s mezinárodní organizací Interpol, Evropským policejním úřadem, příslušnými orgány a institucemi Evropské unie a jejich členských států a s jinými mezinárodními organizacemi, zahraničními bezpečnostními sbory a dalšími příslušnými subjekty. Policie České republiky může na žádost jiného zahraničního bezpečnostního sboru použít operativně pátrací prostředky (§ 91 odst. 1 ZoP), které musí být provedeny dle příslušných ustanovení trestního řádu. Ale i příslušníka zahraničního bezpečnostního sboru lze se souhlasem policejního prezidenta a příslušného orgánu cizího státu využívat jako agenta, k provedení předstíraného převodu i ke sledování osob a věcí, a to za podmínek a v rozsahu ZoP nebo jiného právního předpisu. Ustanovení § 92 odst. 2 ZoP tak umožňuje použít příslušníka zahraničního bezpečnostního sboru k taxativně vyjmenovaným úkonům i bez toho, aby Česká republika měla uzavřenou příslušnou mezinárodní smlouvu, musí však být udělen souhlas policejního prezidenta a příslušného orgánu cizího státu. Naproti tomu odst. 1 stejného ustanovení umožňuje použít příslušníka zahraničního bezpečnostního sboru k jakémukoliv úkonu policisty podle ZoP, nicméně zde musí existovat uzavřená mezinárodní smlouva.⁷²

4.5 Předstíraný převod

4.5.1 Pojem a předmět předstíraného převodu

Předstíraný převod před novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 265/2001 Sb. upravoval zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a to v ustanovení § 34c jako předstíraný převod věci. Tím se rozumělo předstírání koupě, prodeje nebo jiného způsobu převodu věci, k jejímuž držení bylo obvykle třeba zvláštního povolení nebo jejíž držení bylo nepřipustné. V dnešní právní úpravě bylo vypuštěno slovo „věci“, na tom lze usuzovat, že v současné době je předmět předstíraného převodu širší, než byl v dřívější úpravě.

Předstíraným převodem se nyní rozumí předstírání koupě, prodeje nebo jiného způsobu převodu předmětu plnění včetně převodu věci, k jejímuž držení je třeba zvláštního povolení, jejíž držení je nepřipustné, která pochází z trestného činu, nebo která je určena ke spáchání trestného činu.

Zákon zde umožňuje, aby oprávněný policejní orgán předstíral právní úkon, který může spočívat v koupi, prodeji nebo i jiném převodu předmětu plnění a to i včetně převodu

---

⁷² VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 316-317 (§ 92).

věci. Může tedy dojít k předstíranému uzavření kupní smlouvy, darovací smlouvy, smlouvy o výpůjčce a dalších. Nemá zde ani význam, dle jakého právního předpisu by se daná předstíraná smlouva uzavírala, mohlo by se jednat o občanský zákoník, obchodní zákoník atd.

Předstíraný převod však vážně narušuje princip právní jistoty, který by se měl prolínat celým právním řádem. Tím, že je předstíraný převod povolen na základě zákona, dochází k prolomení této zásady, která zaručuje, že právní úkon je činěn po právu, tedy svobodně a vážně, určitě a srozumitelně, jinak je takový právní úkon neplatný.⁷³ V daném případě má před zásadou právní jistoty přednost zájem státu na odhalení, prověření nebo prokázání úmyslného trestného činu, který souvisí s předstíraným převodem.⁷⁴

Zákonodárce sice v současné právní úpravě upravil předmět předstíraného převodu podrobněji, než tomu bylo v právní úpravě předcházející, i přesto je potřeba si jednotlivé předměty rozebrat podrobněji.

Věci, které potřebují k držení zvláštní povolení, jsou především omamné a psychotropní látky, prekursorů a jedy, radioaktivní materiál, střelné zbraně a střelivo, výbušniny a vojenský materiál. Aby mohly být tyto věci nabyty nebo drženy, je třeba k nim získat souhlas, průkaz nebo jiný doklad mající charakter povolení. Jednotlivé právní předpisy poté specifikují a blíže vymezují dané předměty, ke kterým je třeba získat povolení.⁷⁵

Mezi *věci, jejichž držení je nepřípustné*, můžeme zařadit věci, které nesmějí a ani nemohou být nabyty, drženy ani převedeny na jiného. Jedná se o zakázané zbraně a střelivo, o zakázanou vojenskou munici, o některé výbušniny nebo o některý radioaktivní materiál.⁷⁶

K *věci, která pochází z trestného činu*, zařazujeme takovou věc, kterou pachatel získal v důsledku spáchání úmyslného trestného činu, ale i takovou věc, která byla daným úmyslným trestným činem vyrobena (tzv. *producta sceleris* – např. padělané peníze) nebo která byla trestným činem získána (tzv. *celere quaesita* – např. úplatek).⁷⁷

Věc, která je určena ke spáchání trestného činu, je taková věc, která je předem určena ke spáchání budoucího trestného činu nebo k takovému činu již mohla být použita a to i opakovaně.⁷⁸

U posledních dvou nemusí být dokázaná nezvratná jistota, že věci pochází z trestného činu nebo že byly určeny ke spáchání trestného činu. Vzhledem k procesnímu zařazení

---

⁷³ Tato zásada vyplývá z ustanovení § 37 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁴ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář-1.díl*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2002, s. 975 (§ 158c).

⁷⁵ tamtéž, s. 975-976 (§158c).

⁷⁶ tamtéž, s. 976 (§158c).

⁷⁷ tamtéž, s. 976 (§158c).

⁷⁸ tamtéž, s. 976 (§158c).

operativně pátracích prostředků do přípravného řízení a ke složitosti některých činů, není vždy možné, aby policejní orgán měl 100% podložené informace, že věc pochází z trestného činu. V důsledku toho stačí pouze odůvodněný předpoklad nasvědčující tomu, že byl daný čin spáchán nebo bude spáchán.⁷⁹

4.5.2 Povolení k předstíranému převodu

Předstíraný převod lze provést pouze na základě písemného povolení státního zástupce. Příslušnost státního zástupce se bude určovat podle obecných zásad. Souhlas s předstíraným převodem věci tak bude dávat státní zástupce, který vykonává dozor v přípravném řízení, stejně jako tomu je v případě vydání záznamu o zahájení úkonu trestního řízení. Dojde-li k tomu, že předstíraný převod bude považován za úkon bezodkladný a bude tak proveden bez povolení státního zástupce, k vydání dodatečného povolení a k přezkoumávání zákonnosti úkonů policejního orgánu bude oprávněn stejný státní zástupce.⁸⁰

Povolení je vydáváno ve formě opatření, které je považováno za neformální úkon a v trestním řádu nejsou blíže vyjmenované jeho obsahové a formální náležitosti. Opatření nelze považovat za rozhodnutí, a proto proti němu nejsou přípustné opravné prostředky, jenom ve výjimečných případech lze opatření zvláštním způsobem přezkoumat.⁸¹

Povolení k předstíranému převodu se vydává pouze v písemné formě, nepřipouští se tedy povolení pouze telefonicky nebo faxem a to ani v naléhavých případech.⁸² Povolení k předstíranému převodu může být uděleno i elektronickou poštou za předpokladu, že bude zaručeno utajení úkonu dle zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů a nařízení vlády č. 522/2005 Sb., kterým se stanoví seznam utajovaných informací.⁸³

Státní zástupce se před vydáním povolení stará o to, aby provedením předstíraného převodu nedocházelo k nedovolenému zásahu do jednání osob. Zejména nemá docházet k podněcování k trestné činnosti, kterou tyto osoby dosud nepřipravovali, ani se o ni nepokusili.⁸⁴

Povolení státního zástupce předem není třeba, nesnese-li věc odkladu. To znamená, došlo-li by v době od žádání povolení k provedení do doručení povolení státního zástupce

⁷⁹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář-1.díl.* 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2002, s. 975-976 (§ 158c).

⁸⁰ RŮŽIČKA, Miroslav. Operativně pátrací prostředky. *Právní rádce*, 2001, roč. IX, č. 11, s. 22.

⁸¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář-1.díl.* 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2002, s. 778 (§ 119).

⁸² tamtéž, s. 976 (§ 158c).

⁸³ Pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 8/2009 ze dne 21. září 2009, čl. 16 odst. 2.

⁸⁴ tamtéž, čl. 17.

k zániku okolností, za kterých lze předstíraný převod provést. V takovém případě je policejní orgán povinen o povolení bezodkladně dodatečně požádat. Státní zástupce má na dodatečné povolení lhůtu 48 hodin, ve které přezkoumá podmínky provedení úkonu i důvody, pro které si policejní orgán povolení neopatřil předem.⁸⁵ Bude-li povolení k předstíranému převodu doručeno policejnímu orgánu po lhůtě 48 hodin, nebo nebude-li mu doručeno vůbec, je policejní orgán povinen ukončit výkon předstíraného převodu a veškeré informace, které se v průběhu provádění dozvěděl, nijak nepoužít.

4.5.3 Záznam o předstíraném převodu

Policejní orgán sepisuje o předstíraném převodu záznam, který poté musí do 48 hodin doručit státnímu zástupci. Nesepisuje se tedy protokol dle § 55 odst. 1 TrŘ a záznam tak nemusí mít obligatorní náležitosti vyplývající z daného ustanovení. Záznam slouží k tomu, aby státní zástupce mohl posoudit, zda byl předstíraný převod prováděn v mezích zákona. Obsahuje kromě základních formálních náležitostí i charakteristiku vlastního provádění a identifikaci osoby, vůči níž byl úkon proveden.⁸⁶

4.5.4 Předstíraný převod v praxi

Institut předstíraného převodu se v praxi příliš neuplatňuje, můžeme vycházet z výzkumu Jiřího Mazánka, který provedl v měsících březnu a dubnu roku 2006. Výzkum se zabýval otázkami používání operativně pátracích prostředků a podpůrných operativně pátracích prostředků v praxi a to na úseku vyšetřování hospodářské kriminality. Jako respondenty si Jiří Mazánek zvolil jednotlivé vertikální stupně oddělení vyšetřování hospodářské kriminality na úrovni okres-kraj-republika. Z výzkumu vyplynulo, že předstíraný převod při přípravném řízení nebyl nikdy použit téměř třemi čtvrtinami tázaných respondentů. Nepříliš často předstíraný převod využívá asi jedna čtvrtina respondentů a časté užívání bylo dokázáno pouze u dvou respondentů. Nejčastěji je předstíraný převod používán u trestných činů úředních osob, úplatkářství a podvodu.⁸⁷

Praktické provedení předstíraného převodu si můžeme ukázat na příkladu drogové kriminality, protože v rámci tohoto druhu kriminality má pachatel v držení omamnou nebo psychotropní látku či prekurzor, tedy látky, které potřebují zvláštní povolení k držení. Subjekt, který vystupuje v rámci předstíraného převodu jako policejní orgán, koupí nebo

⁸⁵ Pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 8/2009 ze dne 21. září 2009, čl. 16 odst. 3.

⁸⁶ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Přípravné řízení trestní*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2003, s. 833-834.

⁸⁷ MAZÁNEK, Jiří. Operativně pátrací a podpůrné operativně pátrací prostředky v trestně procesní praxi Police České republiky. *Trestní právo*, 2007, roč. XII, č. 2, s. 5-8.

jiným způsobem získá od pachatele vzorek látky. Osoba, která předá policejnímu orgánu látku, však netuší, že se jedná o policejní orgán, protože ten vystupuje v rámci předstíraného převodu pod určitou smyšlenou legendou. Získaná látka je poté podrobena chemickému zkoumání a prokáže-li se, že se jedná o omamnou, psychotropní látku či prekurzor, naplánuje policejní orgán další kroky, aby mohlo dojít k plánovanému obchodu. Skrytě si sjednává s pachatelem schůzky, druh a množství zboží, cenu, kvalitu a místo, na kterém dojde k obchodu. Posléze dojde k předstíranému převodu, kdy pachatel předá zboží a policejní orgán za zboží zaplatí. Následně musí dojít k zásahu policejního orgánu, aby pachatelům byly odebrány nedovolené druhy zboží, se kterými obchodují a zároveň jim byly odňaty převzaté finanční prostředky.⁸⁸

V rámci předstíraného převodu je vyhodnocována důkazní situace, kdy je policejním orgánem podrobně plánován převod, ale je vypracováno i několik variant jeho realizace. Při předstíraném převodu se následně rozhodne, která varianta je nejvhodnější a která tedy bude použita. Jedná-li se o vyšetřování organizovaného zločinu, je vhodné pro složitost zvláště úmyslných trestných činů přizvat k provádění předstíraného převodu i státního zástupce, aby rozhodl, která z variant bude nejlépe proveditelná, aby byla v souladu se zákonem. Uskutečnil-li naopak policejní orgán předstíraný převod bez povolení státního zástupce, protože daný úkon byl neodkladný, je třeba státního zástupce do 48 hodin informovat a požádat o dodatečné povolení. Nezáskají-li dodatečné povolení, musejí výkon předstíraného převodu ukončit a informace získané předstíraným převodem nijak nepoužít.⁸⁹

4.6 Sledování osob a věcí

4.6.1 Pojem sledování osob a věcí

Druhý operativně pátrací prostředek je upraven v § 158d TrŘ. Sledováním osob a věcí se rozumí získávání poznatků o osobách a věcech prováděné utajovaným způsobem technickými nebo jinými prostředky. Sledování osob a věcí je institut, který můžeme rozdělit do tří skupin.⁹⁰ A to na obecné sledování osob a věcí dle odst. 1, na sledování dle odst. 2, při kterém jsou pořizovány zvukové, obrazové nebo jiné záznamy a sledování podle odst. 3, které zasahuje do některých ústavně zaručených práv a svobod občanů. Tyto tři typy se od sebe liší z hlediska potřeby získání povolení k provádění sledování osob a věcí.

---

⁸⁸ FRYŠTÁK, Marek a kol. *Trestní právo v aplikační praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2001, s. 65-66.

⁸⁹ tamtéž.

⁹⁰ I když někteří autoři používají dělení pouze do skupin dvou. Např. Jiří Jelínek rozlišuje sledování osob a věcí na dva typy. Viz. JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Linde Praha, 2007, s. 392.

Obecné sledování je takové sledování, při kterém nejsou pořizovány žádné zvukové, obrazové nebo jiné záznamy a ani není zasahováno do nedotknutelnosti obydlí, do listovního tajemství nebo zjišťován obsah jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí za použití technických prostředků. V právní úpravě obecného sledování není stanovena žádná podmínka nutnosti mít pro provádění povolení státního zástupce nebo soudu. Můžeme tak dovodit, že policejní orgán vykonává obecné sledování osob a věcí dle § 158b odst. 1 TrŘ bez povolení, záleží tedy na vůli policejního orgánu, zda úkon provede. Obecné sledování je prováděno utajovaným způsobem ve vztahu k osobám, které jsou sledovány nebo které nakládají se sledovanou věcí, i tak je však třeba mít na zřeteli obecné zásady utajení podle zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných skutečností a bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů. Informace zjištěné tímto typem sledování nejsou technicky dokumentovány, slouží hlavně k operativním účelům. Pokud by měly být výsledky použity v rámci trestního řízení jako důkaz, bude potřeba vyslechnout daného pověřeného policistu jako svědka do protokolu.⁹¹ V rámci § 158d odst. 1 je chráněna komunikace mezi obviněným a obhájcem a to tak, že pokud policejní orgán zjistí jakýkoliv způsob komunikace mezi těmito osobami, je povinen záznam s obsahem této komunikace zničit a poznatky, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít. Zákonodárce zde použil termín obviněný, kterým se stává podezřelý, bylo-li proti němu zahájeno trestní stíhání dle § 160 odst. 1 TrŘ. A contrario můžeme dovodit, že pokud policejní orgán zjistí komunikaci mezi podezřelým a obhájcem, nemá povinnost zničit záznam a poznatky nepoužít. To samé však nemůžeme použít v případě obžalovaného nebo odsouzeného, protože sám trestní řád v §12 odst. 7 stanoví, že nevyplývá-li z povahy věci něco jiného, rozumí se obviněným také obžalovaný a odsouzený.

Druhý typ sledování osob a věcí se od prvního liší především v tom, že jeho prováděním mají být pořizovány zvukové, obrazové nebo jiné záznamy a že tento typ lze uskutečnit pouze na základě písemného povolení státního zástupce. Další podmínky pro písemné povolení budou vysvětleny v následující podkapitole. Vymezení pojmů zvukových, obrazových nebo jiných záznamů již proběhlo v kapitole „operativně pátrací prostředky obecně“, a proto není třeba se k nim znovu vracet.

Třetí typ sledování lze provádět na základě předchozího povolení soudce, jehož příslušnost bude určena podle ustanovení § 26 TrŘ. Bude to tedy soudce okresního soudu, v jehož obvodě je činný státní zástupce, který příslušný návrh podal. V praxi se většinou povolení soudce vydává na žádost státního zástupce, protože sledováním dochází k zásahům

---

⁹¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář-1.díl.* 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2002, s. 979-980 (§ 158d).

do práv, která jsou zaručena aktem nejvyšší právní síly, a to ústavním zákonem č. 2/1993 Sb., Listinou základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů. Státní zástupce je tak zároveň informován o provádění zásahů do takto významně chráněných práv. Nevylučuje se však, aby žádost přímo podal příslušnému soudu i policejní orgán.⁹² V oblasti tohoto typu sledování dochází k zásahům do nedotknutelnosti obydlí, do listovního tajemství nebo je zjišťován obsah jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí a to za použití technických prostředků. Zároveň nesmějí být při vstupu do obydlí prováděny žádné jiné úkony než ty, které směřují k umístění technických prostředků. Obydlí je totiž chráněno Listinou základních práv a svobod jako nedotknutelné. Nikdo do něj nesmí vstoupit bez souhlasu toho, kdo v něm bydlí. Listina základních práv a svobod chrání i listovní tajemství a tajemství jiných písemností a záznamů, ať již jsou uschovávány v soukromí nebo zasílány poštou anebo jiným způsobem. Připouští zde výjimku k zásahům a to na základě a způsobem, který stanoví jiný zákon, v našem případě se bude jednat o § 158d odst. 3 TrŘ.

4.6.2 Povolení ke sledování osob a věcí

Z výše uvedeného vyplývá, že povolení ke sledování osob a věcí se vydává pouze v případě úpravy podle § 158d odst. 2 a 3 TrŘ. V prvním případě se jedná o povolení státního zástupce, ve druhém o předchozí povolení soudce. Podmínky pro vydání upravuje § 158d odst. 4 a 5 TrŘ. Povolení se vydává jenom na základě písemné žádosti, která musí být odůvodněna podezřením na konkrétní trestnou činnost. Jsou-li známy i údaje o osobách či věcech, které mají být sledovány, musejí být odůvodněny i tyto údaje. Žádost tedy musí být konkrétní a náležitě odůvodněna co do potřeby pořizování zvukových, obrazových nebo jiných záznamů nebo nutnosti zásahu do nedotknutelnosti obydlí, do listovního tajemství nebo do tajemství jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí.⁹³ Další podmínkou žádosti o povolení je stanovení doby, po kterou bude sledování prováděno. Tato doba nesmí být delší jak 6 měsíců. Případně může být prodloužena a to i opakovaně, buď státním zástupcem, nebo soudcem (podle toho, kdo povolení vydal) na základě nové žádosti, nejdéle na dalších 6 měsíců. Zákon tedy neupravuje žádnou maximální dobu, po kterou by bylo možno sledování osob a věci provádět, vždy může dojít k dalšímu prodloužení na základě nové žádosti. „Prodlužuje-li po uplynutí stanovené doby státní zástupce dobu dalšího

---

⁹² ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář-1.díl.* 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2002, s. 981-982 (§ 158d).

⁹³ tamtéž, s. 983 (§ 158d).

sledování osob a věcí, je povinen vyhodnotit dosavadní výsledky sledování z hlediska účelu, kterého má být jím dosaženo, a prodlouží dobu sledování jen v rozsahu nezbytně nutném“.⁹⁴

V návaznosti na rozlišování typů sledování dle odst. 2 a 3 se nabízí otázka, zda policejní orgán, bude-li chtít provádět oba dva typy sledování, bude potřebovat dvě povolení, nebo bude stačit jenom jedno. Na tuto otázku podává odpověď Miroslav Růžička: „Povolení vydané soudcem na základě výkladového argumentu „a maior ad minus“ zahrnuje i souhlas s pořizováním záznamů (není tedy potřebné vyžadovat ještě povolení od státního zástupce). Vyplývá to ze skutečnosti, že podle platné procesní úpravy soudce povoluje závažnější zásahy do základních práv a svobod“.⁹⁵

Bez povolení lze sledování osob a věcí provádět v případě obecného sledování vždy. U sledování, při kterém mají být pořizovány zvukové, obrazové nebo jiné záznamy, lze sledování zahájit i bez povolení, ale pouze tehdy, nesnese-li věc odkladu. Policejní orgán je v takovém případě povinen o povolení bezodkladně dodatečně požádat. Pokud povolení do 48 hodin neobdrží, musí sledování ukončit a případný záznam a informace, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít (§ 158d odst. 5 TrŘ). Stejně jako u předstíraného převodu má policejní orgán dodatečně zažádat o povolení v co nejkratší době s přihlédnutím k povaze věci a charakteru konkrétního sledování a to takovým způsobem, aby mohl státní zástupce věc náležitě přezkoumat a rozhodnout, zda povolení vydá nebo nevydá.⁹⁶ K důležitosti významu práv uvedených v odst. 3 nelze nikdy dodatečně povolit toto sledování. Sledovat osoby a věci na základě odst. 3 tak lze jenom v důsledku předchozího povolení soudce.

Existuje zde výjimka, kde lze bez povolení provádět všechny tři typy sledování. Výjimka je upravena v § 158d odst. 6, s takovým prováděním však musí výslovně souhlasit osoba, do jejíchž práv a svobod má být sledováním zasahováno. Osoba, která má být sledována, nebo která vlastní věci, které mají být sledovány, musí dát souhlas výslovně, nepřipouští se tedy jakýkoliv jiný souhlas (konkludentní, dodatečný). Sledování musí být policejním orgánem zastaveno v jakékoliv fázi, jestliže osoba výslovný souhlas dodatečně odvolá. Zákonodárce se však již nevěnuje tomu, zda dodatečné odvolání výslovného souhlasu musí být taktéž výslovné. Přikláním se k tomu, že bude stačit i odvolání konkludentní, neboť sledování jeho osoby nebo jeho věcí výrazně zasahuje do základních práv a svobod a tudíž jakékoliv přerušení tohoto sledování je jeho základním právem, které nemusí být vyřčeno výslovně. Výslovné odvolání může být v některých případech doprovázeno komplikacemi a

---

⁹⁴ Pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 8/2009 ze dne 21. září 2009, čl. 18.

⁹⁵ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Přípravné řízení trestní*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2003, s. 835.

⁹⁶ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář-1.díl*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2002, s. 983 (§ 158d).

obtížemi, k čemuž by v oblasti zasahování do ústavně zaručených práv nemělo docházet, odvolání by mělo být jednoduché a ne komplikované.

4.6.3 Záznam o sledování osob a věcí

Sledováním osob a věcí se získávají pro trestní řízení důležité poznatky, zvukové, obrazové nebo jiné záznamy či se zjišťuje obsah písemností a záznamů. Aby však tyto poznatky mohly být použity jako důkaz, musí být k záznamu, který je při sledování pořízen, připojen protokol s náležitostmi uvedenými v § 55 a § 55a TrŘ. Bude-li tedy pořízen zvukový nebo obrazový záznam, uvede se v protokolu údaj o čase, místě a způsobu provedení úkonu a také údaj o použitém prostředku. Technický nosič záznamu se připojí ke spisu nebo se ve spise uvede, kde je uložen.

§ 158d odst. 8 řeší stav, kdy sledováním osob a věcí nebyly zjištěny skutečnosti důležité pro trestní řízení⁹⁷. V takovém případě zákon stanoví povinnost získané záznamy předepsaným způsobem zničit.

Zákon také upravuje situaci, kdy při provádění sledování osob a věcí policejní orgán potřebuje spolupracovat s provozovateli telekomunikační činnosti, aby získal vhodné informace. § 158d odst. 9 TrŘ tak stanoví povinnosti provozovatelům telekomunikačních činností, jejich zaměstnancům i jiným osobám, které se na provozování telekomunikační činnosti podílejí, ale i poště nebo osobě provádějící dopravu zásilek, aby bezúplatně poskytovali policejnímu orgánu podle jeho pokynů nezbytnou součinnost. Při poskytování součinnosti se nemohou odvolávat ani na povinnost zachovávat mlčenlivost podle zvláštních zákonů, kterými jsou např. zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 29/2000 Sb., o poštovních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Pořízený záznam a k němu připojený protokol lze jako důkaz použít i v jiné trestní věci. Trestní řád v ustanovení § 158d odst. 10 stanoví podmínku, že jiné trestní řízení se musí týkat úmyslného trestného činu anebo osoba, do jejichž práv a svobod bylo zasahováno, musí dát souhlas.

---

⁹⁷ Pavel Šámal za skutečnosti důležité pro trestní řízení považuje skutečnosti uvedené v § 89 odst. 1 písm. a) až c) za podmínky, že jsou pro trestní řízení významné (tj. zda se stal skutek, v němž je spatřován trestný čin, zda tento skutek spáchal obviněný, případně za jakých pohnutek a podstatné okolnosti mající vliv na posouzení povahy a závažnosti činu). Další skutečnosti v § 89 odst. 1 písm. d) až f) budou důležité pro trestní řízení, jestliže tyto okolnosti budou znakem konkrétní skutkové podstaty trestného činu. Viz. ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář-1.díl.* 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2002, s. 523 (§ 86).

4.6.4 Sledování osob a věcí v praxi

Sledování osob a věcí je prováděno organizovaně za účelem sledovat osoby podezřelé ze spáchání trestné činnosti, jejich kontakty, vzájemné vazby, dokumentovat schůzky podezřelých osob a sledovat také věci, zejména auta, ve kterých podezřelé osoby páchají trestnou činnost, nebo je využívají ke kontaktu s jinými osobami. Lze tak sledovat věci, které používají ke každodenním potřebám nebo k páchání trestné činnosti, i místa, kde vykonávají podnikatelské nebo zaměstnanecké aktivity. Cestují-li osoby podezřelé ze spáchání trestného činu na delší cesty, je možné sledovat i jejich zavazadla, pokud jsou předána k letecké dopravě. Má-li dojít ke sledování osob a věcí v hotelových pokojích, v night klubech nebo ve vězeňských celách, je potřeba mít předchozí povolení soudce, protože tímto sledováním dochází k zásahu do ústavně zaručených práv a svobod (nedotknutelnost obydlí). Je nepostradatelné srovnávat při vyhodnocování operativní situace výsledky sledování osob a věcí se záznamy získanými z odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu dle § 88 a § 88a TrŘ. Postup sledování osob a věcí se rozvíjí i s technikou, v současné době se tak velmi rozšířilo sledování na základě buněk mobilních telefonů.⁹⁸

Z výzkumu Jiřího Mazánka můžeme vyčíst, že sledování osob a věcí je ze všech tří operativně pátracích prostředků využíváno nejčastěji. Jenom asi 30 % respondentů tento druh operativně pátracího prostředku nepoužilo nikdy a u pětiny dotazovaných bylo prokázáno častější používání. Do nedotknutelnosti obydlí, listovního tajemství nebo jiných písemností a záznamů dle § 158d odst. 3 je v rámci výkonu zasahováno zcela výjimečně. U 80 % respondentů nedošlo k takovému zásahu nikdy. Zásah do ústavně chráněných práv potřebuje pro svoji závažnost předchozí souhlas soudce, a proto nedochází k tak častému využívání tohoto ustanovení. Sledování osob a věcí je v praxi nejčastěji používáno u vyšetřování trestného činu podvodu, následují trestné činy padělání a pozměňování peněz a přijetí úplatku a také trestné činy úředních osob.⁹⁹

4.7 Použití agenta

4.7.1 Pojem použití agenta

Posledním z taxativně vyjmenovaných operativně pátracích prostředků v § 158b TrŘ je použití agenta, jehož podmínky provádění jsou upraveny v ustanovení § 158e TrŘ. Policejní orgán, pokud jím bude útvar Policie České republiky, je oprávněn použít agenta,

⁹⁸ FRYŠTÁK, Marek a kol. *Trestní právo v aplikační praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2001, s. 63.

⁹⁹ MAZÁNEK, Jiří *Operativně pátrací a podpůrné operativně pátrací prostředky v trestně procesní praxi Police České republiky*. *Trestní právo*, 2007, roč. XII, č. 2, s. 5-9.

je-li vedeno trestní řízení pro zvlášť závažný zločin¹⁰⁰, pro trestný čin spáchaný ve prospěch organizované zločinecké skupiny¹⁰¹, pro trestný čin přijetí úplatku (§ 331 TrZ), pro trestný čin podplácení (§ 332 TrZ), pro trestný čin nepřímého úplatkářství (§ 333 TrZ) nebo pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázaná. Pro použití agenta jsou tak stanoveny přísnější podmínky než v obecném ustanovení § 158b odst. 1, kde pro použití operativně pátracích prostředků postačí řízení vedené pro jakýkoliv úmyslný trestný čin. Oprávnění použít agenta zákon svěřuje pouze policejnímu orgánu, kterým je dle ustanovení § 12 odst. 1 TrŘ, první věty, útvar Policie České republiky. Oprávněným tedy nemohou být jiné útvary, jako je pověřený orgán Vojenské policie, pověřený orgán Bezpečnostní informační služby, pověřené orgány Vojenského zpravodajství a další.

4.7.2 Povolení k použití agenta

Vzhledem k závažnosti trestné činnosti, která je prostřednictvím agenta prověřována, povoluje jeho použití na návrh státního zástupce vrchního státního zastupitelství soudce vrchního soudu, v jehož obvodu je státní zástupce, podávající návrh, činný. Povolení musí splňovat zákonem stanovené obsahové náležitosti. Ty jsou uvedeny v § 158e odst. 4 TrŘ a patří mezi ně uvedení účelu použití agenta (zpravidla určený charakterem trestné činnosti, o níž jde, a vymezení záměru, který sleduje použití agenta), doby použití agenta (většinou v měsících) a údaje umožňující identifikaci agenta (z důvodu utajení agenta se identifikační údaje uvádějí zpravidla pod číselným označením).¹⁰² Doby povolení použití agenta lze i opakovaně prodloužovat. Návrh na prodloužení musí znovu podat státní zástupce vrchního státního zastupitelství před dobou uplynutí doby v předešlém povolení a musí v něm uvést vyhodnocení dosavadní činnosti agenta. Zákon neobsahuje stanovení žádné doby, na jak dlouho lze povolení o prodloužení vydat. Dle § 158e odst. 7 TrŘ si však státní zástupce¹⁰³ musí od příslušného policejního orgánu vyžadovat údaje potřebné pro posouzení, zda trvají důvody pro použití agenta a zda je jeho činnost v souladu se zákonem. Zákon státnímu zástupci stanoví povinnost tyto údaje posuzovat pravidelně nejméně jednou za tři měsíce.

¹⁰⁰ Zvlášť závažný zločin je úmyslný trestný čin, na který TrZ stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let. (§ 14 odst. 3 TrZ)

¹⁰¹ Organizovaná zločinecká skupina je společenstvím více osob s vnitřní organizační strukturou, s rozdělením funkcí a dělbou činností, která je zaměřená na soustavné páchání úmyslné trestné činnosti. (§ 129 TrZ)

¹⁰² ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář-1.díl.* 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2002, s. 992 (§ 158e).

¹⁰³ „Příslušným bude státní zástupce vrchního státního zastupitelství, v jehož obvodu je činné státní zastupitelství příslušné k výkonu dozoru ve věci, nelze-li takové vrchní státní zastupitelství určit, je příslušný státní zástupce vrchního státního zastupitelství, v jehož obvodu má sídlo policejní orgán, který návrh na použití agenta podal“. Viz. ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář-1.díl.* 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2002, s. 994 (§ 158e).

Záleží tady na samotném státním zástupci, zda údaje bude posuzovat jednou za tři měsíce, nebo i častěji. Zjistí-li státní zástupce v důsledku posuzování, že již pominuly důvody pro použití agenta, dá pokyn policejnímu orgánu, který bezodkladně musí ukončit činnosti agenta. Po ukončení používání agenta předloží policejní orgán státnímu zástupci záznam o výsledku jeho použití. Pokyn obecné povahy nejvyššího státního zastupitelství stanoví podmínky, kdy se záznam založí do trestního spisu. Bude tomu tak tehdy, pokud činnosti agenta vedla ke zjištění skutečností důležitých pro trestní řízení a záznam má být následně použit jako důkaz.¹⁰⁴

4.7.3 Osoba agenta

Agentem může být pouze příslušník Policie České republiky, který plní úkoly uložené mu řídicím policejním orgánem, vystupující zpravidla se zastíráním skutečného účelu své činnosti. Agentem tak z dikce zákona nemůže být jiná osoba, např. občanský zaměstnanec Ministerstva vnitra, policista, který je povolán ministrem vnitra k plnění úkolů v Ministerstvu vnitra nebo voják v činné službě povolán k plnění úkolů policie.¹⁰⁵ Agent na základě § 158e odst. 8 TrŘ může plnit své úkoly i na území kteréhokoliv jiného státu. O tomto vyslání do zahraničí však předem musejí rozhodnout příslušné orgány cizího státu a musí zde existovat rozhodnutí policejního prezidenta, které vydal na základě povolení soudce vrchního soudu. Jiné podmínky pro vyslání může stanovit mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázaná. Z ustanovení § 92 ZoP může naopak na našem území vykonávat příslušník zahraničního bezpečnostního sboru oprávnění a povinnosti policisty a to za podmínek, v rozsahu a způsobem stanoveným mezinárodní smlouvou, může tedy vystupovat i jako agent. Příslušníka zahraničního bezpečnostního sboru lze však jako agenta využít i tehdy, není-li uzavřena mezinárodní smlouva. V takovém případě bude potřeba mít k použití souhlas policejního prezidenta a příslušného orgánu cizího státu.

Agent vystupuje obvykle se zastíráním skutečného účelu své činnosti. V rámci utajení jeho reálného a skutečného nasazení při jeho použití, přípravě nebo k jeho ochraně je možné v důsledku ustanovení § 158e odst. 2 TrŘ vytvořit legendu o jiné osobní existenci a osobní údaje vyplývající z této legendy zavést do informačního systému provozovaných dle zvláštních zákonů. Dále lze provádět hospodářské činnosti, k jejichž vykonávání je třeba zvláštního oprávnění, povolení či registrace a je možné zastírat příslušnost k Policii České republiky. Všechna tyto opatření lze využít najednou, nebo v jejich vzájemné kombinaci či

¹⁰⁴ Pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 8/2009 ze dne 21. září 2009, čl. 19 odst. 2.

¹⁰⁵ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář-1.díl.* 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2002, s. 988 (§ 158e).

samostatně, to bude záležet na konkrétní situaci použití agenta. Orgány veřejné správy jsou povinny při vytváření opatření k zastírání totožnosti agenta poskytnout Policii České republiky bezodkladně potřebnou součinnost (§ 158e odst. 3 TrŘ).

Vytvořením legendy o jiné osobní existenci dojde k vytvoření nové osobní totožnosti. Tyto nové údaje je třeba pro minimální snížení rizika prozrazení skutečné totožnosti agenta zanechat do informačních systémů veřejné správy. Informačním systémem je funkční celek nebo jeho část zabezpečující cílevědomou a systematickou informační činnost. Každý informační systém zahrnuje data, která jsou uspořádána tak, aby bylo možné jejich zpracování a zpřístupnění, provozní údaje a dále nástroje umožňující výkon informačních činností. Správcem informačních systémů veřejné správy jsou ministerstva, jiné správní úřady a územní samosprávné celky.¹⁰⁶ Existují ale i jiné informační systémy, např. evidence občanských průkazů¹⁰⁷, informační systém evidence obyvatel¹⁰⁸, evidence vlastníků registrovaných zbraní¹⁰⁹ atd.

Hospodářská činnost, k jejímuž vykonávání je třeba zvláštního oprávnění, povolení nebo registrace, je považována za podnikání. Podnikatelem se dle ustanovení § 2 odst. 2 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, rozumí osoba, která je zapsaná v obchodním rejstříku, osoba, která podniká na základě živnostenského oprávnění¹¹⁰, dále osoba, která podniká na základě jiného než živnostenského oprávnění dle zvláštních předpisů¹¹¹ a osoba, která provozuje zemědělskou výrobu a je zapsána do evidence podle zvláštního předpisu. „Agent tedy může vystupovat jako kterýkoliv podnikatel tak, jakoby měl potřebné zvláštní oprávnění, povolení či registraci, a může být i zaveden do příslušných registrů, např. do obchodního rejstříku“.¹¹²

Zastírání příslušnosti k Policii České republiky souvisí s utajeným charakterem agenta. Došlo-li by k vyzrazení jeho příslušnosti k Policii, došlo by zároveň ke zmaření účelu jeho činnosti. Agent tak nepoužívá služební průkaz, služební zbraň, stejnokroj apod. Nevztahují se na něj ani povinnosti policisty podle ZoP.¹¹³ Nemá povinnost provést úkon nebo jiné opatření, jestliže provádí úkony, při nichž používá operativně pátrací prostředky (§ 10 odst. 3 písm. a)

¹⁰⁶ § 2 písm. b) a § 3 odst. 2. zákona č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁷ Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁸ Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁹ Zákon č. 156/2000 Sb., o střelných zbraních, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁰ Zákon č. 455/1991Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹¹ Např. advokáti na základě zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, auditoři na základě zákona č. 254/2000 Sb., o auditorech, ve znění pozdějších předpisů apod.

¹¹² ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář-I.díl.* 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2002, s. 990 (§ 158e).

¹¹³ tamtéž.

ZoP). Jiné povinnost nemá ani dle § 158e odst. 6, věty druhé TrŘ. Agent je pouze povinen volit při své činnosti takové prostředky, které jsou způsobitelné ke splnění jeho služebního úkolu a jimiž není jiným osobám způsobována újma na jejich právech nad míru nezbytně nutnou.

Bude-li agent v rámci uskutečňování své činnosti provádět i sledování osob a věcí, při němž budou pořizovány zvukové, obrazové nebo jiné záznamy nebo bude provádět předstíraný převod, nebude k tomu potřebovat další povolení. Použití agenta totiž povoluje na návrh státního zástupce vrchního státního zastupitelství soudce vrchního soudu, agentovi je tak přisuzována důležitější úloha při vyšetřování trestné činnosti než u sledování osob a věcí dle § 158d odst. 2 a předstíraného převodu.

4.7.4 Utajení a ochrana agenta

Vzhledem k tomu, že provádění operativně pátracích prostředků probíhá utajovaným způsobem, je třeba chránit nejenom speciální metody a prostředky jejich realizace ale i identitu policisty. Totožnost policisty je třeba chránit ze dvou základních hledisek. Prvním je ochrana samotné osobní bezpečnosti policistů, ale i jejich rodin z důvodu existence možného vydírání. Policisté jsou při výkonu funkce agenta běžně vystaveni velkému nebezpečí, při případném vyzrazení jejich skutečné identity se zvětšuje riziko odvety zločineckého prostředí, ve kterém působili. Druhým hlediskem je profesní rovina. Tito policisté absolvují přísný výběr a dlouhodobý obtížný výcvik. Došlo-li by k vyzrazení jejich identity, bylo by velmi riskantní vzhledem k velikosti České republiky, je znovu nasadit do provádění operativně pátracích prostředků a bylo by tak velmi časově i finančně obtížné je nahradit.¹¹⁴

„Byl zaznamenán případ, kdy soudce bez jakékoliv konzultace či alespoň předchozího upozornění, odtajnil identitu policejního agenta, navíc do spisu uvedl i jeho skutečnou adresu, a to vše v situaci, kdy byly zaznamenány předchozí konkrétní výhrůžky likvidací této osoby“.¹¹⁵ Do trestního řádu tak byly vloženy ustanovení, které chrání identitu agenta v průběhu trestního řízení. § 102a byl vložen do trestního řádu novelou z roku 2008 provedenou zákonem č. 274/2008 Sb. a upravuje podmínky výslechu osoby agenta jako svědka. Bude-li vyslýchána jako svědek osoba, která je služebně činná v policejním orgánu nebo je policistou jiného státu a jestliže byla tato osoba použita nebo se bezprostředně podílela na výkonu funkce agenta, bude jeho totožnost a podoba utajena. Za výjimečné situace, kdy nebude hrozit újma na životě, zdraví nebo další služební činnosti ani újma na

---

¹¹⁴ BAČKOVSKÝ, Karel. Nový zákon o policii – zejména z pohledu služby kriminální policie a vyšetřování. *Kriminalistický sborník*, 2009, roč. LIII, č. 1. s. 4-5.

¹¹⁵ tamtéž.

zdraví či životě osoby blízké, lze agenta vyslýchat jako svědka bez utajení, avšak pouze na návrh státního zástupce a na základě vyjádření příslušného ředitele bezpečnostního sboru. Nebude již tak možné dojít k situacím, kdy totožnost a identita agenta budou odtajněny pouze v důsledku rozhodnutí soudce. Bude-li vystupovat před soudem agent bez utajení totožnosti nebo podoby, bude veřejnost vždy vyloučena z hlavního líčení (§200 odst. 1, poslední věta TrŘ).

Hmotně právní ochranu agenta zaručuje § 363 TrZ. Policista, který plní úkoly jako agent podle trestního řádu a který se účastní činnosti organizované zločinecké skupiny nebo který organizovanou zločineckou skupinu podporuje, není trestný pro trestný čin účasti na organizované zločinecké skupině. Musí se však tohoto činu dopustit s cílem odhalit pachatele trestné činnosti spáchané ve prospěch organizované zločinecké skupiny. Pokud však agent organizovanou zločineckou skupinu založil nebo zosnoval, trestný bude.

4.7.5 Použití agenta v praxi

Výzkum Jiřího Mazánka provedený v březnu a dubnu roku 2006 objasnil, že v trestně procesní praxi je používání agenta téměř nulové, jenom v rámci celorepublikového a pražského útvaru bylo zaznamenáno nepříliš časté užití. Autor to dává za vinu charakteru závažnosti trestné činnosti a poměrně nejrigidnější úpravě postavení policejního agenta v trestním řádu. Výzkum se zabýval i otázkou, jaká jsou oprávnění policejního agenta. Tato otázka měla pomoci vytvořit určitý náhled na hodnocení konkrétních oprávnění agenta. Téměř 70 % dotázaných respondentů si myslí, že oprávnění policejního agenta jsou dostačující, naproti tomu 30 % respondentů vyslovilo názor, že jsou nedostačující. Agent byl nejčastěji použit u vyšetřování trestného činu podvodu, ale také u trestného činu vraždy.¹¹⁶

„V praxi vypadá situace tak, že policejní agent má vystavené krycí doklady, které mají souvztažnost na veškeré centrální evidenci, dále vykazuje, že provádí určitou podnikatelskou činnost či zaměstnaneckou činnost, má k tomu uzpůsobeny prostory, kde činnost provádí a zajištěno finanční zázemí ... použití agenta je velmi finančně nákladné, protože se předpokládá, že tento se dostane do centra organizované skupiny páchající trestnou činností, získá si zde určité místo, bude mít k dispozici informace o páchání trestné činnosti a předpokládá se přátelský, pracovní či jiný obdobný vztah s osobami, které páchají trestnou činností“.¹¹⁷

---

¹¹⁶ MAZÁNEK, Jiří Operativně pátrací a podpůrné operativně pátrací prostředky v trestně procesní praxi Police České republiky. *Trestní právo*, 2007, roč. XII, č. 2, s. 7-10.

¹¹⁷ FRYŠTÁK, Marek a kol. *Trestní právo v aplikační praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2001, s. 66.

4.7.6 Problém policejní provokace a agent provokatér

V poslední době se můžeme ve volebních programech různých politických stran setkat se snahou bojovat proti korupci. Poslední výraznou snahou byl „*Pecinův protikorupční balíček*“, který mimo jiné obsahoval institut korunního svědka i protikorupčního agenta. Návrh zákona byl postoupen Poslaneckou sněmovnou Senátu České republiky, ten však zákon v navrhované podobě zamítl. To probíhalo v době voleb do Poslanecké sněmovny. Na základě § 121 zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů, však v novém volebním období Sněmovny nelze projednat návrhy, které nebyly projednány a rozhodnuty v minulém období. „*Pecinův protikorupční balíček*“ tak přijat nebyl.

Policejní provokace úzce souvisí s agentem provokatérem. Policejní provokaci můžeme definovat jako záměrné, aktivní podněcování nebo navádění či jiné iniciování spáchání trestní činnosti druhé osoby, která by jinak protiprávně nejednala.¹¹⁸ Český právní řád pojem provokace nezná, vyjádřil se však k němu Ústavní soud České republiky v nálezu za dne 22. 6. 2000, sp. zn. III. ÚS 597/99. Provokaci zde definuje jako nepřipustný zásah do skutkového děje, jenž ve své komplexnosti tvoří trestný čin, resp. takový podíl státu na jednání osoby, jehož důsledkem je trestní kvalifikace tohoto jednání. Listina základních práv a svobod a Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod stanoví základní principy a to právo na spravedlivý proces a zásadu stíhání jenom ze zákonných důvodů. Pokud však osoba bude k trestnému činu vyprovokována policejním orgánem, který jedná jménem státu, dopustí se stát toho, že nepřipustně zasáhne do volního rozhodování člověka a do jeho práv a svobod, což je v demokratickém právním státě nezákonné. Došlo by tak k popření práva na spravedlivý proces.¹¹⁹ Ústavní soud také vyslovil názor, že ani veřejný zájem nemůže ospravedlnit použití důkazů získaných v důsledku policejní provokace.¹²⁰

S policejní provokací souvisí agent provokatér. Současná právní úprava v § 158e TrŘ zná „agenta kontrolora“, který skrytým způsobem sleduje činnost zločinecké organizace a který pod zastřením skutečného důvodu spolupracuje s touto organizací. Naproti tomu u agenta provokatéra je třeba zkoumat, zda by se pachatel trestné činnosti dopustil daného jednání, i kdyby ho k tomu agent vyprovokoval. Vyprovokovaná osoba tak jedná ve skutkovém pozitivním omylu, který je obvykle posuzován jako pokus trestného činu, ke

---

¹¹⁸ CHMELÍK, Jan. *Úvahy k agentu provokatérovi a korunnímu svědkovi* [online]. Kriminalistika, [cit. 28. listopadu 2010]. Dostupné na <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2005/01/chmelik_info.html>.

¹¹⁹ tamtéž.

¹²⁰ nálezu Ústavního soudu ze dne 26. června 2003, sp. zn. II.ÚS 710/01

kterému provokace směřovala. Ústavní soud vyjádřil názor, že policejní orgány nesmějí využíváním operativně pátracích prostředků vyvolat trestnou činnost nebo se jiným způsobem aktivně podílet na utváření skutkového děje tak, aby podněcoval či usměrňoval do té doby neexistující úmysl pachatele daný trestný čin spáchat. Je nepřípustné, aby policejní orgány jako orgány státu naváděly jiného ke spáchání trestné činnosti, posilovaly jeho vůli spáchat trestný čin či mu jakoukoliv formou pomáhaly.¹²¹ I Pavel Šámal se k zakotvení agenta provokatéra staví negativně, argumentuje tím, že agent by mohl posilovat úmysl spáchat trestný čin, došlo-li by k jeho právnímu zakotvení, hrozilo by nebezpečí jeho zrušení Ústavním soudem.¹²²

---

¹²¹ náleží Ústavního soudu ze dne 26. června 2003, sp. zn. II.ÚS 710/01

¹²² *Soudce Nejvyššího soudu: Větší pravomoci policie proti korupci nezaberou* [online]. parlamentnilisty.cz, 26. ledna 2010 [cit. 28. listopadu 2010]. Dostupné na <<http://www.parlamentnilisty.cz/158651.aspx?diskuse>>.

5. Podpůrné operativně pátrací prostředky

Podpůrné operativně pátrací prostředky byly původně upraveny v § 23a a násl. zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Policista byl při předcházení trestným činům a v souvislosti s řízením o trestných činech oprávněn použít krycí doklady, konspirativní prostředky, zabezpečovací techniku, zvláštní finanční prostředky a využívat informátora. Současná úprava podpůrných operativně pátracích prostředků je obsažena v § 72 až 77 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Oproti předchozí úpravě může policista prostředky používat nejen při předcházení trestných činů a v souvislosti s řízením o nich, ale nově i při získávání poznatků o trestné činnosti a v souvislosti se zajišťováním krátkodobé ochrany osob. Bližší podrobnosti používání podpůrných operativně pátracích prostředků stanoví interní akty řízení Policie České republiky, které jsou utajovány¹²³, a proto bude problematika těchto prostředků představena jenom velmi stručně.

5.1 Informátor

Osoba informátora je vymezena v § 73 ZoP jako fyzická osoba, které poskytuje policii informace a služby takovým způsobem, aby nebyla vyzrazena její spolupráce s policií. Informátorovi lze za jeho činnost poskytnout finanční nebo i věcnou odměnu. Jedním z důvodů, proč tyto osoby poskytují policii informace tak tedy může být možnost získat finanční prostředky. Osoba informátora je odlišná od osoby agenta dle § 158e TrŘ. Agent je většinou do kriminálního prostředí vyslán se zastíráním skutečného účelu své činnosti, kdežto informátor se v takovém prostředí přirozeně pohybuje a je tak součástí tohoto prostředí. Má přístup k informacím o okolí a trestné činnosti v něm prováděné. Proto jsou policií často vyhledáváni. Ze znění zákona může být informátorem jakákoliv fyzická osoba bez ohledu na to, v jakém ekonomickém, národnostním či kriminálním prostředí se vyskytuje. Získané informace sice nemohou být procesně využitelné v trestním řízení, ale mohou sloužit jako materiál pro zahájení úkonů trestního řízení, nebo prostřednictvím informátora může dojít k lepšímu začlenění agenta do kriminálního prostředí. Informátor tak ve většině případů nevystupuje jako svědek v trestním řízení, pokud k tomu však dojde, bude využit institut

---

¹²³ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha: EUROUNION, 2004, s. 95-96.

utajení totožnosti a podoby svědka dle § 55 odst. 2 TrŘ. Kdyby došlo k vyzrazení totožnosti informátora, nemohl by již dále utajeně poskytovat informace z daného prostředí.¹²⁴

5.2 Krycí prostředky

Krycí prostředky v současné podobě zahrnují původní konspirativní prostředky i krycí doklady upravené v zákoně č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Obecné ustanovení § 74 definuje krycí prostředky jako věci včetně krycího dokladu, prostory nebo činnost sloužící k zastírání skutečné totožnosti osoby, k zabránění vyzrazení její činnosti nebo k zastírání činnosti policie. V praxi se bude jednat o dopravní prostředky, krycí doklady, šatstvo a jeho doplňky apod. Za prostor mohou sloužit bytové i nebytové prostory určené ke schůzkám s informátory, ale i provozovny předstírající provozování určité podnikatelské nebo jiné činnosti.¹²⁵

Speciálně jsou v ZoP upraveny krycí doklady. § 75 ZoP obsahuje pozitivní i negativní vymezení krycích dokladů. Krycími doklady tak jsou listiny, nebo jiné dokumenty sloužící k zastírání skutečné totožnosti osoby ale i k zabránění vyzrazení činností či jiných krycích prostředků nebo zabezpečovací techniky, zastírání policejní činnosti nebo k jiným podobným účelům. Naproti tomu za krycí doklad nikdy nemůže sloužit průkaz poslance nebo senátora, člena vlády, guvernéra České národní banky, člena Nejvyššího kontrolního úřadu, inspektora Úřadu pro ochranu osobních údajů a soudce ústavního soudu, ani služební průkaz soudce a státního zástupce a doklad osoby žijící nebo zemřelé. Za tyto osoby se policista nikdy nemůže vydávat, nemůže se tak tedy vydávat za osobu, která kdykoliv v minulosti žila nebo žije v současnosti. Krycí doklad tak musí obsahovat jméno, příjmení, adresu případně i další potřebné informace, které budou smyšlené a neexistující. Krycí doklady opatřuje nebo vydává policie nebo ministerstvo se souhlasem ministra vnitra. Evidenci krycích dokladů zajišťuje Ministerstvo vnitra. Bude-li to vzhledem k povaze krycích dokladů nutné, mohou policie nebo ministerstvo zajistit vložení, změnu, vymazání nebo blokování potřebných údajů z informačních systémů. Takto vložené údaje se žádným způsobem zvlášť neoznačují ani neoddelují od ostatních údajů, pokud policie nebo ministerstvo nestanoví jinak. Orgány veřejné správy mají povinnost poskytnout potřebnou součinnost, která se vyžaduje k vydání krycích dokladů. Při tom musí postupovat tak, aby nedošlo k vyzrazení činnosti policie nebo ministerstva.¹²⁶

---

¹²⁴ VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 278-279 (§ 73).

¹²⁵ tamtéž, s. 280 (§ 74).

¹²⁶ tamtéž, s. 281-282 (§ 74).

5.3 Zabezpečovací technika

Zabezpečovací technikou se rozumí technické prostředky, zařízení a jejich soubory používané za účelem předcházení nebo odstranění ohrožení veřejného pořádku a bezpečnosti (§ 76 ZoP). „Touto zabezpečovací technikou mohou být různé signalizační systémy, nástrahové systémy instalované za účelem dokumentování určité činnosti či sběru stop a informací, systémy ke střežení objektů apod.“¹²⁷

5.4 Zvláštní finanční prostředky

Předchozí úprava zvláštních finančních prostředků omezovala jejich použití na úhradu některých výdajů v souvislosti s používáním operativně pátracích prostředků dle TrŘ a podpůrných operativně pátracích prostředků dle zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Dnes lze zvláštní finanční prostředky obecně použít navíc i k úhradě některých výdajů v souvislosti se získáváním poznatků o trestné činnosti a ke krátkodobé ochraně osob. Vzhledem k tomu, že podpůrné operativně pátrací prostředky podléhají utajení, nelze na nakládání se zvláštními finančními prostředky použít právní předpisy upravující hospodaření s peněžními prostředky státu. Proto má policista nakládající s těmito prostředky povinnost nakládat s nimi hospodárně a v souladu s účelem, na který byly poskytnuty.¹²⁸

---

¹²⁷ VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 282-283 (§ 76).

¹²⁸ tamtéž, s. 283-284 (§ 77).

6. Závěr

Největší část své diplomové práce jsem se snažila věnovat operativně pátracím prostředkům, popsat jejich základní instituty a provádění v praxi, což tvoří téma této práce. Provedla jsem zhodnocení právní úpravy provedené po novele č. 256/2001 Sb. Zavedení těchto institutů do trestního řádu hodnotím kladně, současná právní úprava je oproti předchozí úpravě přehlednější a podrobnější a zajišťuje tak větší ochranu lidským právům a svobodám, do kterých je při provádění operativně pátracích prostředků zasahováno. Budou-li v průběhu dokazování zachovávány kriminalisticko-taktické zásady jejich použití, mohou být poté bez vážnějších pochybností získané informace použity v trestním řízení. Právní úpravu operativně pátracích prostředků tak považuji za dostačující. Potřebu změny podle mě však vyžaduje oblast podpůrných operativně pátracích prostředků a to především institut informátora. Informátor jako fyzická osoba, která poskytuje policii určité informace a služby takovým způsobem, aby nebyla vyražena její spolupráce s policií, podstupuje určité riziko, že bude vyražena a bude tak ohrožena nejen na zdraví, ale i na životě. Považuji proto za nutné upřesnit právní zakotvení podpůrných operativně pátracích prostředků, aby byla zajištěna ochrana základních práv a svobod. Za současného stavu neúplného a nepřesného zakotvení prostředků v ZoP si může policejní orgán vykládat zákon podle svého vnitřního uvážení a může tak docházet ke snížení významu právní jistoty.

Bohužel se mi však podle původních představ nepodařilo podrobně popsat kriminalistické způsoby provedení. Praktické provedení operativně pátracích prostředků má utajovaný charakter, a proto neexistuje o dané problematice podrobnější literatura, články nebo jakékoliv jiné zdroje.

I přesto však mohu říci, že se mi podařilo celkově splnit plány a představy. Chtěla jsem podrobně vysvětlit jednotlivé operativně pátrací prostředky a část práce věnovat také podpůrným operativně pátracím prostředkům. Vzhledem ke specifickému postavení těchto prostředků bylo potřeba vyjasnit i otázky s touto oblastí spojené a to dokazování a vydělování informací z kriminalistických stop. Diplomovou práci jsem vypracovala jako studentka oboru právo, nemám tak zatím dostatek odborných znalostí a zkušeností, proto je práce spíše popisná, obsahuje názory mnoha odborníků na trestní právo a na kriminalistiku a naopak jí chybí vymezení některých praktických problémů, které přes svoji nezkušenost nejsem schopná nastínit. Specialista z praxe by toto téma bezesporu vypracoval jinak s mnohem lepším způsobem a větším přínosem. I přesto jsem se v práci snažila téma rozebrat

vyčerpávajícím způsobem za přispění dostupných materiálů o daném tématu. Doufám, že tato moje snaha o vytvoření ucelené práce představující operativně pátrací prostředky v jednom komplexním dokumentu, bude mít alespoň nepatrný přínos.

7. Seznam použité literatury

Monografie

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář-1.díl.* 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2002. s. 1205.

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Přípravné řízení trestní.* 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2003. s. 1443.

MUSIL, Jan a kol. *Kurz trestního práva: Trestní právo procesní.* 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2003. s. 1079.

HEJDA, Jan a kol. *Základy kriminalistiky a trestního práva.* Praha: Nakladatelství Oeconomica, 2003. s. 239.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní.* 5. vydání. Praha: Linde Praha, 2007. s. 749.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákon a trestní řád s poznámkami a judikaturou a předpisy souvisejícími.* 26. vydání. Praha: Linde Praha, 2008. s. 1135.

FRYŠTÁK, Marek a kol. *Trestní právo procesní.* Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2008. s. 249.

VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky: komentář.* Praha: C.H.Beck, 2009. s. 442.

PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistika (úvod, technika, taktika).* Plzeň: Nakladatelství a vydavatelství Aleš Čeněk, 2007. s. 309.

PROTIVINSKÝ, Miroslav. *Kriminalistická stop: Studie o metodologických základech kriminalistické nauky o stopách.* Praha: Univerzita Karlova, 1976. s. 94.

NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty.* Praha: EUROUNION, 2004. s. 328.

PROTIVINSKÝ, Miroslav. *Dekódování informace z kriminalistické stopy: studie metodologických základů kriminalistické identifikace.* Praha: Univerzita Karlova, 1978. s. 145.

ANTL, Miroslav a kol. *Průvodce policisty v trestním řízení (se vzory procesních postupů Policie ČR).* Praha: Lidne Praha, 2002. s. 433.

FRYŠTÁK, Marek a kol. *Trestní právo v aplikační praxi.* Brno: Masarykova univerzita, 2001. s. 124.

Články

KROULÍK, Pavel, MLÁDOVÁ, Marie. Novely. *Kriminalistický sborník*, 2001, roč. XLV, č. 5, s. 21-26.

KROULÍK, Pavel, MLÁDOVÁ, Marie. Novely. *Kriminalistický sborník*, 2002, roč. XLVI, č. 1, s. 30-41.

RŮŽIČKA, Miroslav. Operativně pátrací prostředky. *Právní rádce*, 2001, roč. IX, č. 11, s. 22-24.

MAZÁNEK, Jiří. Operativně pátrací a podpůrné operativně pátrací prostředky v trestně procesní praxi Police České republiky. *Trestní právo*, 2007, roč. XII, č. 2, s. 5-15.

BAČKOVSKÝ, Karel. Nový zákon o policii – zejména z pohledu služby kriminální policie a vyšetřování. *Kriminalistický sborník*, 2009, roč. LIII, č. 1, s. 3-5.

Internetové zdroje

PLANKA, Bohumil. *Stopa a kriminalistická stopa versus důkaz a kriminalistický důkaz* [online]. *Kriminalistika*, [cit. 6. listopadu 2010]. Dostupné na <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2006/04/planka.pdf>> .

STRAUS, Jiří. *Poznámka k pojmu „kriminalistická stopa“ a „kriminalistický důkaz“* [online]. *Kriminalistika*, [cit. 6. listopadu 2010]. Dostupné na <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2007/03/straus.pdf>> .

CHMELÍK, Jan. *Úvahy k agentu provokatérovi a korunnímu svědkovi* [online]. *Kriminalistika*, [cit. 28. listopadu 2010]. Dostupné na <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2005/01/chmelik_info.html> .

Soudce Nejvyššího soudu: Větší pravomoci policie proti korupci nezaberou [online]. *parlamentnilisty.cz*, 26. ledna 2010 [cit. 28. listopadu 2010]. Dostupné na <<http://www.parlamentnilisty.cz/158651.aspx?diskuse>> .

BAXA, Josef. *Reforma trestního řízení – geneze jejího vzniku a její cíle* [online]. *Bulletin advokacie*, [cit. 17. listopadu 2010]. Dostupné na <http://www.cak.cz/assets/files/181/BA_01_11.pdf> .

Přírodovědné zkoumání. [online]. [cit. 8. listopadu 2010]. Dostupné na <<http://www.policie.cz/docDetail.aspx?docid=81636&docType=ART&chnum=4>> .

Spur (Kriminalistik). [online]. [cit. 8. listopadu 2010]. Dostupné na <<http://others.sensagent.com/spur+%28kriminalistik%29/de-de/>>.

Právní předpisy

zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 13/1993 Sb., celní zákon, ve znění pozdějších předpisů

Judikatura

nález Ústavního soudu ze dne 7. ledna. 2010, sp. zn. III.ÚS 722/09

nález Ústavního soudu ze dne 4. března. 1998, sp. zn. I.ÚS 394/97

nález Ústavního soudu ze dne 21. května 1996, sp. zn. I.ÚS 32/95

nález Ústavního soudu za dne 22. června. 2000, sp. zn. III. ÚS 597/99

nález Ústavního soudu ze dne 26. června 2003, sp. zn. II.ÚS 710/01